UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Aurea Rosa id e[st] pre||clarissima expositio sup[er] eua[n]gelia to||tius anni

Mazzolini, Silvestro

Hagenaw, M.dxvi.

VD16 M 1751

Jn die Nati[ui]tat[is] d[omi]ni Ad missa[m] maiore[m] Textus eua[n]gel[is]. Joa[n]. i.

urn:nbn:de:hbz:466:1-70365

Visual Library

myſterijs alios docere. Cetera que dici poſſent circa hoc euangeliũ litteraliter patere faciliter poſſunt ex dictis.

In die Natiuitatꝫ dñi Ad miſſaꝫ maiorẽ Textus euãgel. Joã. i.

IN principio erat ꝟbũ et ꝟbũ erat apd̃ deũ: et deꝰ erat ꝟbũ. Hoc erat i principio apud deũ. Oia per ipm facta ſunt: ⁊ ſine ipo factũ eſt nihil. Qd̃ factũ eſt in ipſo vita erat: ⁊ vita erat lux hoim. Et lux in tenebris lucet: ⁊ tenebre eaꝫ nõ cõprehenderũt. Fuit hõ miſſus a deo cui nomẽ erat Joannes Hic venit in teſtimoniũ vt teſtioniũ ꝑhiberet de lumĩe vt oẽs crederẽt ꝑ illũ. Nõ erat ille lux: ſed vt teſtiõm ꝑhiberet de lumine. Erat lux vera q̃ illuminat oẽm hoiem venientẽ in hũc mdm̃. In mũdo erat: ⁊ mũdus ꝑ ipm factꝰ eſt: ⁊ mdõs eum nõ cognuit. In ꝓpria venit: ⁊ ſui eũ nõ receperũt. Quotqt aũt receperũt eũ dedit eis ꝑtãteꝫ filios dei fieri his q̃ credũt in noĩe eiꝰ. Qui nõ ex ſanguinibꝫ: neqꝫ ex volũtate carnis: neqꝫ ex volũtate viri: ſed ex deo nati ſunt. Et ꝟbũ caro factũ eſt ⁊ habitauit in nobis: ⁊ vidimꝰ gl'iam eiꝰ gl'iaꝫ q̃ſi vnigeniti a patre: plenum gr̃a et veritatis.

IN ꝑncipio erat verbũ ⁊c. Joã. j. Joãnes euãgeliſta dictꝰ eſt aq̃la: qꝛ ceteris euãgeliſtis altiꝰ inſonuit: ⁊ maxie in p̃nti euangel. qd̃ diuidit̃ ꝑncipalr̃ in duas ꝑtes. In ꝑma em̃ agit de ꝟbi diuinitate. In ſcd̃a de eius humanitate: ibi (Fuit hõ miſſus a deo:) Prima ꝑs diuidit̃ in duas. Primo em̃ manifeſtat ꝟbũ q̃ntũ ad eius eſſentiã. Scd̃o q̃ntuꝫ ad eiꝰ potentiã: ibi (oia ꝑ ipm facta ſt̃)

Quãtũ ad ꝑmũ ſoluit Joã. iiij. mirabiles q̃ões. Prima em̃ q̃ſtio q̃ de ꝟbo formari pot̃ eſt: q̃ñ erat ꝟbũ ſcꝫ ab eterno/ vel ex tp̃e: ⁊ hãc ſoluit dicẽs (In ꝑncipio erat ꝟbũ) Pro intellectu aũt ſolutõis declaremꝰ tria ꝟba poſita in ea que ſunt: Verbũ: In ꝑncipio: ⁊ Erat.

Sciendũ eſt ergo q̣ ſm̃ Augu. xv. li. de trinitate. ⁊ Damaſceñ. j. li. in nobis eſt triplex ꝟbum. ſ. intelligibile/ q̃ rem ipam per ſuã ſpeciẽ cogitamꝰ: ſm̃ q̣ hõ actualiter ſibijp̃i quodãmodo loquit̃ intuẽdo qd̃ latebat in memoria. Et iſtud ꝟbum nihil aliud eſt q̃ꝫ cõceptus mentis q̃ eſt q̃dam imago rei exiſtẽtis extra aiam quã imaginẽ intellectꝰ format: vt poſſit in ea videre rẽ cuiꝰ eſt imago: etiã ſi talis res nõ ſit p̃ſens: imo etiã ſi nullo mõ ſit exiſtẽs in rerũ natura. Eſt ſecũdo ꝟbũ imaginabile: q̃ ſpeciẽ vocꝭ ꝓferende apud nos formamꝰ. Eſt ⁊ tertio ꝟbũ ſenſibile: ſm̃ qd̃ vocẽ ipam ꝓferimus. Cũ ꝑmo ꝟbo habet ſĩlitudineꝫ ꝟbum eternalr̃ genitũ: cũ ſcd̃o ꝟo ꝟbũ vt incarnari ꝓuiſuꝫ. Cũ tertio aũt ipm ꝟbũ incarnari inq̃ntũ incarnatũ. Vñ ſicut dicit Aug. vbi ſup̃. nec ꝟbũ imaginabile: nec ꝟbũ vocale gerit ſĩlitudinẽ ꝟbi increati: ſed ſolũ ꝟbũ intelligibile. Hec aũt ſĩlitudo põt attendi q̃ ad hoc: qꝛ ſicut ꝟbũ itelligibile in nobis habꝫ exp̃ſſam ſĩlitudinẽ: imo eſt exp̃ſſa ſimilitudo illiꝰ rei que latebat in mẽoria: ita ꝟbum dei eſt exp̃ſſa ſĩlitudo p̃ris. Et ſicut in ꝟbo facienda diſponimꝰ: nec aliq̃d facimꝰ qd̃ non ꝑus ꝟbo mẽtali nobis loquamur: ita deus nihil facit quod nõ ꝑus in verbo diſpoſuit. Et oia iſta habent̃ ab Auguſt. vbi ſup̃. Eſt etiã q̃ntũ ad hoc ſĩlitudo: quia ſicut filiꝰ dei emanat a patre: ⁊ eſt iſta emanatio intellectualis: non materialis. ita ꝟbum emanat ab intelligẽte non materialiter: ſed intellectualr̃. Eſt ĝ ſĩlitudo int̃ ꝟbum creatũ ⁊ increatũ q̃ ad emanatõnem: et emanatõis modũ/ ſeu imaterialitatẽ. ⁊ q̃ ad emanãtꝫ ſĩlitudinẽ: qꝛ vtrũqꝫ ꝟbũ eſt

ſile intelligēti qñ idē intelligit ſe: q̄a ſꝑ
ꝟbū ē ſilitudo itellecti ꝑ ꝟbū. Modꝰ
aūt originis ⁊ emanatiōis ꝟbi ſic aliq̄
līr videri pt. Nō ei ꝑ ſenſus cog̃ſcit res
Sēſus autē extiores q̄ ſūt q̄nq̧/ viſus/
olfatus/ auditꝰ/ guſtꝰ/ et tactꝰ/ nunciāt
ſenſui cōi: cuiꝰ officiū ē ꝑcipe oia q̄ ꝑci-
piunt a ſinglis q̄nq̧ ſenſuū exterioꝝ: et
int illa diiudicare: ſꝫ tñ nihil apphēdit
niſi ſit pñs id qḋ apphēdit. Iſte aūt an
nūciat phātaſie q̄ eſt ḋ re etiā abſente.
⁊ illa intellectui. Silitudo g̃ rei q̄ ꝓmo
fuit accepta ꝑ ſenſū exteriorē: quāto ad
altiorē potētiā deducit: tāto efficit puri
or. Vñ cū ꝑuenerit ad phātaſiā tātū ē
iā depurata ꝙ ſupueniēte luce ſpūali in
tellectꝰ agētꝫ cauſat in itellectu poſſibi
li ſpēs q̄dā rei itelligibil ꝑ quā itellectꝰ
rē intelligit: ſicut ignis ꝑ calorē calefacit.
Sicē eñ forma natural eſt ꝓncipiū actꝰ
ꝯſilis i re naturali: ita ꝓdicta forma in
telligibil i itellectu exiſtēs ē ꝓncipiū cō
ſilis cōceptꝰ i intelligēte. Sic ei calidū
ꝑ ſuū calorē calefac/ cauſando aliū calo
rē: ita itellectꝰ ꝑ talē ſpeciem itelligēdo
cauſat i ſeipo aliā ſpeciē eiuſdē rei: q̄ ꝓ-
prie dr̄ ꝟbū ſiue ꝯceptꝰ intellectual qui
ſilis ē illi forme ꝑ quā itellectꝰ itelligit
q̄ ad h̄ ꝙ ambo idē repūtant: tñ ꝟbū ſeu
ſcḋa ſpēs ꝑfectior ē q̄ ꝓma: ⁊ ab ea dif-
fert realr ⁊ ſpecifice: ſꝫ ñ differat realit
ab intellectiōe q̄ ꝓducit: q: ſe hꝫ ad eam
vt terminꝰ ad motū. ſi tñ ꝓduceret ꝑ in
itellectiōeꝫ effectiue: differret ab ea rea
lit. Nō ꝓducit ab ea ꝑ modū cauſe ma
terial ſeu diſpoſitiōis: ſicut ⁊ tminꝰ ꝑ mo
tū: eo ꝙ impfectū ſit via ad ꝑfectū. Sic
g̃ i iſta itelligibili origie forma ſeu ſpe-
cies itelligibil accepta a phantaſia ē id
q̄ intellectꝰ itelligit: ⁊ itelligēdo ꝟbū ꝓ
ducit. iꝑe ꝟo ꝯceptꝰ elicitꝰ ab itellectu
itelligētꝫ dr̄ ꝟbū genitū. Per iſtū g̃ mo
dū ſilr i diuinis dici pōt ꝙ diuia eētia
vel ſuba q̄ ſe hꝫ ad paternū itellectū q̄ſi
ꝑ modū forme intelligibil/ ē id formale
ꝓncipiū q̄ pr̄ itelligit: ⁊ itelligēdo ꝟbū
ꝓduc. i. format i ſeipo ſimillimū ꝯceptū
q̄ dicit ꝟbū. Ipe ꝟo pr̄ intelligēs ē ge-
nerās: ſed id qḋ ꝯcipit intuitu ſue eſſen
tie eſt ꝟbū genitū ab ipo: ꝑfecte totam
patris eſſentiā repñtās. Eſt aūt ſciē
dū ꝙ h̄ ꝟbū di a nr̄o differt i tribꝫ. Pri
mo: q: ſꝫ Aug. ꝟbū nr̄m ꝓus eſt forma
bile q̄ formatū. nā cū volo ꝯcipe ꝟbuꝫ
ſeu lapidis rōnē/ oꝑtꝫ ꝙ ad h̄ rōcinādo
ꝑueniā. ⁊ h̄ reqrit in omi eo qḋ volumꝰ
intelligere: niſi forte i ꝓmis ꝓncipijs: q̄
ſtatim ⁊ ſine diſcurſu itelligimꝰ: vt ꝙ tu-
ta ꝙ totū eſt maiꝰ pte: ⁊ i ꝓmis ꝯcepti
bus notiſſimis nob. q̄diu aūt itellectꝰ
ſic rōcinando diſcurrit/ iactat hac atq̧
illac: ⁊ formatio ꝟbi necdū ꝑfecta ē: ni-
ſi qñ ipam rōnē rei ꝑfecte ꝯcepit: et tūc
ꝓmo hꝫ ꝑfectā rōnē ꝟbi. Et hinc ē ꝙ in
aia nr̄a eſt ipa cogitatio. i. diſcurſus in-
q̄ſitiōis: ⁊ eſt ꝟbū formatū ſm ꝑfectaꝫ
ꝯtēplatōeꝫ ꝟitatꝫ. Et ſic pꝫ ꝙ ꝟbū nr̄ꝫ
de potētia ad actū ꝓgredit. Sꝫ ꝟbū di
ſemꝑ ē i actu: alioq̄n deꝰ cog̃ſceret no-
uiter q̄ ꝓus igrabat: iō nomē cogitatio
nis ꝟbo dei ꝓprie nō ꝯuenit. Vñ dr̄ Au
gu. i li. ḋ trini. ꝙ ſic dicēdū ē ꝟbū dei vt
cogitatio ñ dicat: ne q̄d q̄ſi volubile cre
dat i deo. Scḋa differētia ē: q: ꝟbū di-
uinū ꝑfectiſſimū eſt: nr̄m ꝟo impfectū.
Quia eñ nō poſſumꝰ oia q̄ ſūt i aia et
ſcia nr̄a/ vno ꝟbo exꝓmere: oꝑtꝫ ꝙ ſint
pl̄a ꝟba ipfecta ꝑ q̄ diuiſim exꝓmamꝰ
q̄ i nr̄a ſcia ꝯtinent. In deo aūt nō ē ſic:
nā ipe vno ſimplici ituitu ſeipm cog̃ſcē
do oia cog̃ſcit. ⁊ iō ē vnicū ꝟbū diuinū
expſſiuū totꝰ qḋ i deo ē ⁊ etiā oīm crea
turaꝝ: al's eſſet ipfectū. Vñ dr̄ Aug. ꝙ
ſi aliq̄d minꝰ eſſet i ꝟbo q̄ i dicētꝫ ſcia
ꝯtineat: impfectū eēt. cū g̃ ſit ꝑfectiſſi-
mū/ eſt tñ vnū. Tertia differētia eſt: q:
ꝟbū nr̄m nō ē eiuſdē nature nobiſcū: di-
uinū aūt eſt eiuſdē nature cū deo: ⁊ ſub
ſiſtit i natura diuia. Nā ꝯceptꝰ intelle-
ctual ſiue rō itellecta quā intellectꝰ nr̄
format ḋ re intellecta: hꝫ eē itelligibile
tñ i aia nr̄a: cuiꝰ itelligere nō eſt idē qḋ
ſuū naturale eē vl eſſentia: q: aia nō eſt
ſua opatio. Et iō ꝟbū qḋ format itelle
ctus nr̄: nō eſt de eētia aie ſꝫ ē eiꝰ acci
dēs. in deo aūt idē eſt intelligere ⁊ eſſe.
ideo ꝟbū i diuinis nō eſt accidēs: ſꝫ ad
eſſentiā ipam diuinā ꝑtinet. vñ oꝑtꝫ ꝙ
ſit ſubſiſtens ⁊ deꝰ: q: quicq̄d eſt natu-
ra dei eſt deꝰ. Vñ dicit Damaſ. ꝙ ꝟbū

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

diuinũ ſubſtãtiale eſt i hypoſtaſi exñs:
r reliq̃ vo ꝟba.i.nr̃a: ſũt ꝟtutes aie. Ex
ꝑmiſſis pꝫ ꝙ ꝟbũ ꝓꝛie loq̃ndo ſꝑ acci
pit ꝑſonal'r i diuis:cũ importet q̃d ex-
p̃ſſuꝫ/ꝛ originatũ i intelligẽte: origo ãt
in diuis nõ niſi ad ꝑſonã ptinet. Patet
etiã h̃ ꝟbũ eſſe coeternũ ei a q̊ ꝓcedit:
q2 nõ ꝑus fuit formabile q̃ꝫ formatũ:ſꝫ
ſemꝑ eſt i actu. Patꝫ etiã ꝙ ẽ pꝛ̃ eq̃le ꝑ
oia:cũ ſit ꝟbũ ꝑfectiſſimũ:toti⁹ eẽntie
pr̃is exp̃ſſiuũ ꝛ ꝯtẽtiuũ. Patꝫ etiã ꝙ cũ
in q̃libet natura id qȯ ꝓcedit hñs verã
ſil'itudinẽ ei⁹ a q̊ ꝓcedit vocet fili⁹.et h̃
ꝟbũ ꝓcedat i ſil'itudie ꝛ idẽtitate natu
re ei⁹ a q̊ ꝓcedit:vere ꝛ ꝓꝛie dr̃ fili⁹:et
ei⁹ ꝓductio dr̃ gñatio. Et ſic pꝫ ꝺclara
tio ꝑme dictiõis. Sꝫ h̃ occurrũt q̃ttu
oꝛ q̃ſtiões. Pꝛia ẽ Chry. q̃re ioãnes di-
mittẽs pr̃eꝫ ſtati incepit a filio dicens.
(In ꝑncipio erat ꝟbũ.) Ad h̃ dr̃ ꝙ iȯ ẽ:
q2 ꝑ filiũ ducimur i noticiã pr̃is. Vñ i-
fra.x. Pr̃ mãifeſtaui nomẽ tuũ: Iȯ vo-
lẽs euãgeliſta fideles adducere ad noti
ciã pr̃is: ſtatim incepit a filio ꝛ ꝯtinuo
ſubiũgit ꝺ pr̃e dicẽs (ꝛ ꝟbuꝫ erat apud
deũ).i.pr̃eꝫ. Põt etiã dici ꝙ pr̃ i veteri
teſta.erat oibꝫ cõit not⁹ i rõne dei:ꝛ ſi ñ
in rõne pr̃is. fili⁹ aũt ignorabat. Iȯ i no-
uo teſt.i q̊ agit ꝺ cognitiõe ꝟbi:ab ei⁹
noticia icipit euãgeliſta. Scȯa q̃ſtio
eſt etiã Chryſ. Cũ ei ꝟbũ ꝓcedat vt fi-
li⁹. q̃re dixit ꝟbũ ꝛ nõ filius? Ad h̃ rñr
ſm aliq̊s tripl'r. Pꝛio dicẽdo ꝙ h̃ fit ad
tollẽdã carnalis gñatiõis ꝯcupiſcentiã
quã fili⁹ dat itelligere. Dicit̃ g̃ ꝟbum:
ne credat̃ ꝑ cõcupiſcẽtiã deus genuiſſe.
Scȯo fit rõne actus:q2 ꝟbũ habet nun
ciare qȯ occultũ eſt in corde.ꝛ ad h̃ fili⁹
venit in mũdũ:ꝛ iȯ dr̃ ꝟbũ. Tertio:q2 i
euãgelio Ioãnis agit̃ de filio ſm ꝙ per
ipm creatura rõnal'r reducit̃ ad pr̃eꝫ tã-
q̃ꝫ ad ꝑmã ſil'itudinẽ ꝛ exẽplar. Sꝫ ꝟbũ
eſt ꝑma ſil'itudo intellect⁹: q̃ pr̃ attri-
buit̃:vt dicit ſctũs Anſ. Eſt etiã tertia
queſtio Augu.in li.lxxxiij.q̃ſtionũ:tal'.
Nam in greco vbi nos habem⁹ verbũ:
habet̃ loges qȯ ſignificat ꝛ verbũ ꝛ ra
tionẽ. Quare ergo trãſlatoꝛ tranſtulit
verbũ potius q̃ꝫ rõneꝫ:cum vtrũq̃ꝫ ſit i
mẽte? Ad hoc dr̃ ꝙ ſil'itudo q̃ eſt in men
te:eſt ꝑncipium cognoſcendi rem extra

ꝛ etiã faciendi illã. Qñ g̃ eſt ꝑncipium
cognoſcendi tm̃ ꝛ non faciendi: dicitur
rõ vel idea aliq̊ mõ:q2 rõ ꝓꝛie ſm ſctm̃
Tho.nominat ꝯceptũ mentis:ſm ꝙ in
mente eſt:etiãſi ꝑ illã nihil exteri⁹ fiat.
Qñ ꝟo eſt ꝑncipiũ cognoſcẽdi ꝛ facien
di ſimul:dr̃ exẽplar ꝛ ꝟbũ: ꝑ qȯ ſꝫ ſctm̃
Tho.ſuꝑ Ioã.ſignificat̃ reſpect⁹ ad ex
teriora. Vñ ſctũs Tho.ij.di.xij. dicit ꝙ
ꝟbũ i diuinis ꝓꝛie iportat rõneꝫ forme
exẽplaris:q2 eſt ars. Et.iiij.ꝯ gen. c.ij.
dicit ꝙ verbũ dei reſpectu dei eſt ima-
go:ſed reſpectu creaturaꝝ eſt exẽplar.
Sic g̃ q2 euãgeliſta intẽdebat ꝙ de⁹ ꝑ
verbũ ſuũ nõ ſolum ſciret:ſed etiã face
ret oia:ideo ꝯuenienti⁹ verbum q̃ꝫ ratio
tranſlatũ eſt. Eſt aũt ꝛ q̃rta q̃ſtio Ori-
ge. Nã diuina ſcriptura ꝺ h̃ ꝟbo i pl'ibꝫ
locꝭ loq̃ns/nõ appellat ipm verbũ abſo
lute:ſed ꝟbũ dei: q̃re g̃ Ioãnes appel-
lat ipꝫ ꝟbũ abſolute? Ad h̃ dr̃ ꝙ lꝫ ſint
mlte ꝟitates:tñ vna eſt ꝟitas abſoluta
q̃ ꝑ eſſentiã ſuã eſt ꝟitas.i. ipm diuinũ
eſſe:q̊ oia vera ſunt vera:ꝛ eodẽ mõ eſt
vna abſoluta ſeu abſtracta ſapientia.i.
diuina:ꝛ ſil'r vnũ verbũ:cui⁹ ꝑticipati-
one oia alia ꝟba ſũt ꝟba. Sic aũt greci
qñ talẽ rẽ abſolutã ſignificare volũt ap
ponũt articulũ:ita h̃ ad talẽ eminẽtiã ſi
gnificandã dictũ eſt ꝟbũ abſolute ſine
limitatiõe. Cõſiderandũ eſt ſcȯo q̃d
ſignificet̃ ꝑ h̃ ꝙ dr̃ in ꝑncipio. Eſt autẽ
ꝑncipiũ originis:ſic fons eſt ꝑncipium
riuuli ab eo ꝓcedentꝭ:ꝛ eſt ꝑncipiũ du-
ratiõis:ſic mane ẽ ꝑncipiũ diei. Pꝛimo
mõ accipiẽdo ꝑncipiũ non de ꝑncipio/
ſtat ꝑ ꝑſona pr̃is:q̃ ẽ fons deitatꝭ:ꝛ ꝑn-
cipiũ nõ ſolũ creaturaꝝ:ſed etiã omnis
diuini ꝓceſſus:vt dicit beat⁹ Dionyſ.
Pater eñ eſt principiũ filij ꝛ ſpũſſancti
Scȯm hoc g̃ dicitur.(In ꝑncipio erat
verbum).i.in patre fili⁹:cõtra errorem
Arrij:q̃ dicit filium eſſe creaturã. Hec
aũt expoſitio eſt Augu.ꝛ Orig. Dicit̃
aũt fili⁹ eſſe i pr̃e:q2 eiuſdẽ eſt ſubſtãtie
cũ pr̃e. Cũ eñ fili⁹ ſit ſua eſſentia:in q̊
cũq̃ꝫ eſt eſſentia filij ẽ ipe fili⁹. Quia g̃
in pr̃e eſt eſſentia filij ꝑ ꝯſubſtãtialita-
tẽ:ꝯſequẽs eſt vt etiã i pr̃e ſit fili⁹. Nec
tñ ſeq̃t̃ ꝙ fili⁹ ſit i filio:ſi in filio ẽ eſſen
tia filij:q2 ad eſſe in aliq̊ iſto mõ nõ ſuf.

ficit idẽtitas ad illŏ qŏ eſt in aliq̃: ſʒ rẽ-
q̃rit diſtictio rõnis int̃ illŏ qŏ eſt in ali-
q̃: ⁊ in q̃ aliq̃d eſt. Vñ dicim⁹ deitatẽ eſ
ſe in deo: nõ aũt in deitate: nec deũ eſſe
in dŏ. lʒ ſit idẽ deitati q̃ ẽ in deo. Scŏʒ
aũt ꝙ p̃ncipiũ ſumit̃ ꝑ p̃ncipio duratio
nis/ ſic eſt ſenſus. In p̃ncipio erat v̄bũ
.i. ante oia. ſ. ẽt imaginabilia: creabilia
ſiue in et̃nitate erat fili⁹: vt Aug. expo
nit ꝯ errorẽ Neſtorij ⁊ Claudij: qui po
nũt filiũ hr̃e duratiõis p̃ncipiũ. Et de-
ſignat̃ ꝑ hoc v̄bi et̃nitas: ſm Baſil. et
Hilar. Per h̃ em̃ ꝙ dr̃: in p̃ncipio erat
v̄bũ: oñdit̃ ꝙ qŏcunq̃ꝫ p̃ncipiũ duratio
nis accipiat̃/ ſiue rerũ corruptibiliũ: qŏ
eſt tp̃s/ ſiue euit̃naꝫ vl̃ incorruptibiliũ
ſiue toti⁹ mŏl qŏ ẽ euũ: ſiue qŏcũq̃ꝫ tp̃s
imaginatũ extẽſum ꝑ infinita ſecła: in
illo p̃ncipio iã erat v̄bũ. Vñ dr̃ Hila.
ij. de trini. Pone qŏ voles tue opionis
p̃ncipiũ: iã erat v̄bũ. Prouer. viij. Do-
min⁹ poſſedit me in initio viarũ ſuarũ
anteq̃ꝫ q̃cq̃ꝫ faceret. Qŏ aũt p̃cedit ois
duratiõis poſſibilis p̃ncipiũ eſt eternũ
Sic g̃ ſm primã expoſitionẽ intelligit̃
v̄bi ad p̃rem cõſubſtãtialitas: ſm ſecũ-
dam v̄o coeternitas. Cõſiderãdũ eſt
tertio: q̃re dicit erat/ ⁊ non fuit? Ad h̃
dŏm eſt ꝙ erat: eſt p̃teritũ impfectũ: et
ideo bene cõgruit ad ſcandũ diuinã et̃
nitatẽ: quã opʒ ſcare ꝑ v̄ba tp̃alia: lʒ ſit
ſup̃ om̃e tp̃s. Qŏ em̃ futurũ eſt/ nõduʒ
eſt actu: ſed per hoc nõ deſignat̃ fuiſſe.
Preteritũ aũt ꝑfectũ deſig̃t aliq̃d exti
tiſſe ⁊ iam eſſe t̃minatũ: ⁊ eſſe deſijſſe.
Sʒ p̃teritũ impfectũ deſig̃t aliq̃d exti
tiſſe/ ſed terminatũ nõ eſſe: nec eſſe de-
ſijſſe: ſʒ adhuc remanere. qꝛ p̃teritũ im
ꝑfectũ dŏſignat p̃teritũ t̃minatũ ad pre
ſens: ⁊ ꝯñter qŏ adhuc nũc eſt. Et ideo
ly erat: qŏ eſt p̃teritũ impfectũ ꝯueniẽ-
ter ponit̃: ad ſcandã eternitatẽ ⁊ ꝑma-
nentiã diuini eſſe qŏ cõpetit v̄bo diui-
no. Et vniuerſal̃r hoc verũ eſt in his q̃
in deo nõ important̃ ꝑ modũ motus: vt
ptʒ ꝑ ſctm̃ Thom̃. j. diſt. viij. q. ij. Sʒ
q̃runt heretici: quõ eſſe põt genitũ coe
ternũ generãti? Ad qŏ dŏm eſt: ꝙ cau-
ſa ꝑducẽs aliquẽ effectũ ꝑ motũ ſucceſ-
ſiuũ mẽſuratũ tp̃e: neĉario p̃cedit ſuuʒ
effectũ: ſic pat̃ in hũanis filiũ ſuũ. quia
neceſſe eſt cãm eſſe in p̃ncipio illi⁹ mo-
tus q̃ mouet: cũ mouere nõ poſſit qŏ nõ
ẽ. effect⁹ v̄o poni nõ põt niſi in fine eiuſ
dem: qꝛ ceſſat ois mot⁹ ꝑducto effectu:
⁊ ꝯñter in toto tp̃e illius mot⁹ eſt cauſa
⁊ nõ ẽ effect⁹. Sʒ qñ cauſa ꝑducit ſine
motu ſucceſſiuo: in eodem inſtãti ponit̃
poſſibilit̃ cauſa ⁊ effect⁹. ſic ſi nũc deus
crearet vnũ aliũ ſolẽ: in p̃mo inſtãti ſui
eſſe illũinaret aerẽ. qꝛ nõ illũinat ꝑ mo
tũ: ſed ꝑ ſubitã mutationẽ. ⁊ mľtomagis
ſi cauſa nõ ꝑduceret ꝑ motũ / nec ꝑ mu
tationẽ: ſed ꝑ ſimplicẽ emanatõeʒ ſicut
dŏs creat. vel ꝑ opatõem manẽtẽ in agẽ
te ſic dŏs gñat filiũ: ⁊ ſpirat ſpm̃ ſanctũ.

Sciendũ eſt igit̃ ꝙ dŏs ab et̃no ſeipm̃
ꝑfecte intelligit: alit̃ em̃ nõ eſſet purus
act⁹/ ſi de potẽtia intelligẽte fieret actu
intelligẽs. Et ideo neceſſe eſt ꝙ ab et̃-
no ſp̃ v̄bũ ꝑfectũ ꝑducat. Non ei q̃ñq̃ꝫ
intelligit: ⁊ q̃ñq̃ꝫ nõ intelligit: ſʒ ſp̃ in-
telligit. vt habet̃. xij. Metaph. Et ita
ab et̃no ⁊ ſp̃ v̄bũ ꝑducit. Hui⁹ autẽ rei
aliq̃lis ſilitudo app̃et in igne ⁊ in ſplen
dore ab igne ꝑcedẽte: q̃ non ꝑcedit ſuc-
ceſſiue/ ſʒ ſubito. Vñ ſi ignis vel ſol eẽt
etern⁹/ ſplẽdor ab illo ꝑcedẽs eſſet coet̃
nus. Propt̃ qŏ ⁊ fili⁹ dicit̃ ſplẽdor p̃ris
ad Heb. j. Qui cũ ſit ſplendor gl̃ie ⁊ fi
gura ſubſtãtie p̃ris ⁊c̃. Sʒ in hac ſilitu
dine deficit cõnaturalitas: ſic in filiati
one hũana deficit coet̃nitas: eo ꝙ fili⁹
nõ ſubito/ ſed ſucceſſiue ꝑ motũ genere
tur. Opꝫtet ergo ex diuerſis ſilitudini-
bus ſenſibiliũ in diuinã cognitionẽ ꝑ-
uenire: quia vna non ſufficit. Et hoc eſt
qŏ dicit̃ in libro Epheſini ꝯcilij. Coexi
ſtere ſemꝑ patri filiũ ſplẽdor tibi denũ
ciet: impaſſibilitatẽ natiuitatꝫ oſtẽdat
v̄bum: cõſubſtãtialitatẽ v̄o ; ſibi nomen
filij denunciet. Noiamus ergo filium
diuerſis noibus ad exp̃mendã ꝑfectio
nem eius que noie vno exp̃mi non põt.
Vt em̃ oñdat̃ p̃ri cõnaturalis dr̃ fili⁹:
vt oñdat̃ oino ſilis ſiue in nullo diſſilis
dicit̃ imago: vt oſtendat̃ coetern⁹ dicit̃
ſplẽdor: vt oſtendat̃ imaterial̃r genit⁹/
dicit̃ v̄bum. Scŏa autẽ q̃ſtio eſt: vbi
erat v̄bum? quã euãgeliſta ſoluit cum

ſubiūgit (⁊ ꝟbū erat apō deū) In hac
aūt ſolutiōe dat itelligere diſtinctōꝫ ꝑ
ſonalē ꝟbi geniti a ſuo genitore: ꝗ diſti
ctio ꝯſurgit ex oppoſita relatōe origis.
Genitū ei opponit̄ relatiue ad genitorē
Oppoſite aūt relatiōes nō pñt ineē ei⸗
dē ſuppoſito vel ꝑſone. ⁊ iō neceſſe ē ge⸗
nitū ꝟbū eſſe diſtinctū in ꝑſona a gene
rāte: qō notauit euāgeliſta cū ait (⁊ ver
bū erat apō deū) glo. i. fili⁹ apō prem:
ſic̄ vna ꝑſona apō aliā. Iſta ei diſtictio
ſcat̄ ꝑ ly apō: qō eſt ꝓpō. ⁊ iō diſtinctōꝫ
iportat. q2 ois ꝓpō eſt trāſitiua. Conueni
ent̄ aūt ꝟbū dr̄ eſſe apō deū / ⁊ nō apud
deitatē. q2 h̄ nomē deitas ſcat diuinita
tem abſolute / ⁊ in abſtracto: ſꝫ h̄ nomē
ds̄ ſcat diuinitatē in ſuppoſito ⁊ q̄ſi cō⸗
cretiue. Si ğ ꝟbū diceret̄ eſſe apō dei⸗
tatē: ꝑ hoc ſcaret̄ ꝟbū eſſe diſtinctū / nō
ſolū a ꝑſona pr̄is: ſed etiā a deitate ab⸗
ſolute ſumpta: qō eſt abſurdū. Verbuꝫ
eñ dei eſt idē qō ſua deitas: cū int̄ ver⸗
bū ⁊ deitatē nulla cadat oppoſitio rela
tiua / ꝗ poſſit eſſe cā realis diſtinctōis.
Sꝫ h̄ nomē ds̄ cū ſcet deitatē vt in ſup
poſito / hꝫ ꝟtute ſcatiōis vocabuli ſup⸗
ponere ꝓ quocūqꝫ ſuppoſito diuine na
ture. ſic h̄ nomē hō pōt ſupponere ꝓ q̄⸗
cūqꝫ ſuppoſito hūanitatꝭ. Q, aūt h̄ no
men ds̄ ſupponat determinate ꝓ ꝑſona
pr̄is ⁊ filij / hꝫ ex natura t̄mini cui adiū
gitur. vt cū dr̄ ds̄ gñat deū. In ſubie⸗
cto eñ ſupponit ꝓ ꝑſona illa cui ꝯuenit
gñare. ſ. ꝑſona pr̄is. ecōuerſo in p̄dica⸗
to ſtat ꝓ ꝑſona cui ꝯuenit gñari. i. ꝓ ꝑſo
na filij. Et ſilr̄ cū dr̄: ꝟbū erat apō deū
neceſſe eſt ꝙ ly deū ſtet ibi ꝓ ꝑſona pa⸗
tris ꝓpt̄ diſtinctōeꝫ ꝟbi qō dr̄ eſſe apud
deū: ꝗ diſtictio iportat̄ ex ꝟtute huius
ꝓpōis apud. Eſt aūt ſciēdū ꝙ ly apud
ſcat q̄tuor: ꝑ ꝗ q̄ttuor obiectiōes ꝯtra
fidei ꝟitatē moueri poſſibiles determi⸗
nant̄. Significat ei ſubſiſtētiā in recto:
q2 ea ꝗ ſubſiſtētiā nō hñt / non dñr ꝓprie
eſſe apō aliqd. ſic nō dicim⁹ albedinē eſ
ſe apō hoiem: dicimus aūt hoiem eſſe
apud hoiem. q2 vterqꝫ ſubſiſtit. Scdō
ſcat auctēm in obliq̄. Nō eñ ꝓprie dicit̄
rex eſſe apō milite: ſed miles apō regē.
Tertio dr̄ diſtiactionē. Nō eñ ꝓprie
aliqs dr̄ eſſe apō ſeipm: ſed vnus homo
apō aliū. Quarto ſcat ꝯiūctōꝫ q̄ndā ⁊
ſocietatē. Cū eñ aliqs dr̄ eſſe apō aliū /
ſcat̄ int̄ eos q̄dā ſocialis ꝯiūctio. Scdꝫ
aūt iſtas cōditiones iportatas in ſcati
one huius ꝓpoſitiōis apud: ꝯuenienter
euāgeliſta hanc clauſulā ſcdam. ſ. (ver
bū erat apud deū) ſubiūgit ꝓme clau⸗
ſule. ſ. (i ꝑncipio erat ꝟbū) vt ſic ꝑ iſtā
ſcdam clauſulā excludant̄ q̄ttuor dubi⸗
tatiōes: ꝗ inſurgebāt ex duplici expōe
clauſule ꝓme. Si eñ exponat̄ ſic: in ꝑn
cipio. i. añ oia: inſurgūt due dubitatio
nes: q̄ꝝ ꝓma tal̄ eſt. Ante oia nihil erat
Vbi ğ ſeu in ꝗ loco ꝟbū erat: ſi añ oia
erat: Hec obiectio ꝓcedit ſm imagina
tionē eoꝝ ꝗ ponūt nihil poſſe ꝯſiſtere ſi
ne loco. Credūt eñ ꝙ oē qō eſt / alicubi
. i. in aliq̄ loco ſit. Hec āt obiectio exclu
dit̄ cū dr̄ (apō deū) Deſiḡt eñ ly apō
ſocialē cōiunctōeꝫ: vt ſit ſenſus ſm Ba
ſiliū. Vbi ğ erat ꝟbū: Rñdet euāgeli⸗
ſta: Apud deū: nō in aliq̄ loco / cū incir⸗
cūſcꝑtibile ſit: ſed apō prem ꝗ nullo lo⸗
co circūſcribit̄ vel ꝯp̄hendit̄. Scd̄a qō
ē talis. Tu dicꝭ ꝙ ꝟbū erat in ꝑncipio /
. i. ante oia. Sed qō eſt ante oia / nō vi
det̄ ab aliq̄ ꝓcedere: cū illud a ꝗ aliqd ꝓ
cedit videat̄ prius eo qō ꝓcedit ab illo.
Ergo ꝟbū nō ꝓcedit ab alio. Sed hec
obiectio excludit̄ ꝑ hoc ꝙ ly apud ipor⸗
tat autoritatē in caſuali ſeu obliq̄: vt ſit
ſenſus ſm Hila. A quo eſt ꝟbum ſi eſt
ante oñia: Rñdet euāgeliſta ꝙ ꝟbum
erat apud deū: q̄ſi diceret. Licet ꝟbuꝫ
careat ꝑncipio duratōis: nō tñ caret ꝑn
cipio originis / vel auctore. erat eñ apō
auctorē ante oñia. Si ꝟo exponat̄ in
ꝑncipio. i. in pr̄e: iſurgūt due alie: q̄ꝝ ꝓ
ma tal̄ ē. Si ꝟbū erat i ꝑncipio. i. fili⁹
in pr̄e: ꝟbū nō videt̄ eſſe ſubſiſtēs / naꝫ
qō in alio eſt nō ſubſiſtit i ſe. Soluit̄ āt
ſm ꝙ ly apud dr̄ ſubſiſtentiā in recto:
⁊ ſenſus eſt ſm Chry. Verbū erat i ꝑn
cipio nō vt accñs: ſed erat apud deū vt
ſubſiſtēs ⁊ hypoſtaſis diuia. Scd̄a qō
eſt talis. Qō eſt in aliq̄ / nō eſt ab eo di
ſtinctū. ſi ğ filius eſt in patre / nō eſt di
ſtinct⁹ a patre. Soluit̄ aūt ſm ꝙ ly apō
dicit diſtinctionē: vt ſit ſenſus ſm Al⸗

chui. ⁊ Be. Verbū erat apud deū. .ſ. ſic
erat ī pr̄e ꝑ ꝯſubſtātialitatē nature: ꝙ tñ eſt
apō ipm ꝑ diſtinctōem ꝑſone. Sic g̊ ꝑ
hāc clauſulā: ⁊ ꝟbū erat apō deū: oñdit̄
ꝯiūctio ꝟbi ad pr̄ez ī natura: ẜm Baſi.
diſtīctio āt ī ꝑſona ẜm Be. ⁊ Alchui. ⁊
ſubſiſtētia ꝟbi ī natura ẜm Chry. ⁊ au-
ctoritas origis pr̄is ad filiū ẜm Hilar̄.
Tertia āt qō eſt: q̇d erat ꝟbū: quā ſol
uēs Ioā. ait (⁊ ds̄ erat ꝟbū) Hec aūt
eſt tria clauſula: q̄ ꝯuenientiſſime ponit̄
poſt ſcdaz. Qr ei dixerat ō ꝟbo qñ erat
et vbi erat: reſtabat dicere q̇d erat. qō
d̄r dicēdo (⁊ dus erat ꝟbū). .i. ꝟbū erat
ds̄. Qr em̄ dixerat ꝟbū eē apō deū: ⁊ ly
apō d̄t diſtinctōez. potuiſſet q̇s credere
ꝙ ꝟbū erat apō deū pr̄em diſtinctū ab
ipo in natura: iō ad h̄ excludendū / ſtatī
ſubdit ꝯſubſtātialitatē ꝟbi ad pr̄em
di. (⁊ ds̄ erat ꝟbū) q. d. Nō erat ſepa-
tū a pr̄e ꝑ nature diuerſitatē: cū eēt de⁹
ſicͭ ⁊ pr̄. Sed notādū eſt: ꝙ circa hanc
clauſulā Orig. turpit̄ errauit ex modo
loquēdi q̄ hr̄ in greco. Cōſuetudo eſt ei
in greco ꝙ ꝓponūt nomī articulū qñ vo
lūt deſigr̄e diſtinctōem q̄ndā. Qr g̊ in
euāgel. ioānis huic noī qō eſt ꝟbū: cum
d̄r. (In ꝓncipio erat ꝟbuz) ⁊ ſilr̄ huic
noī qō eſt ds̄: cū d̄r (⁊ ꝟbū erat apō de
um) apponit̄ articul⁹. vt dicat̄ ly ꝟbū:
⁊ ly deū: ad ſignandū diſtinctōez ⁊ emi
nentiā ꝟbi diuini ad alia ꝟba: et ꝓnci-
palitatē pr̄is ī diuinitate. ſ ʒ tñ cū d̄r ꝟbū
erat ds̄: nō apponit̄ articlus huic nomī
ds̄: qō ſupponit ꝓ ꝑſona filij. iō blaſphe
mauit Orige. di. ꝙ ꝟbū nō eēt ille ds̄
q̄ eſt pr̄. .i. ds̄ ꝑ eēntiā: ſʒ ſit ꝟbū ꝑ eſſen-
tiā / ⁊ ds̄ ꝑticipatiōe. ſol⁹ ꝟo pr̄ eſt de⁹ ꝑ
eēntiā. Et ſic ponebat filiū miorē pr̄e.
Sed h̄ nō eſt verꝫ ẜm Chry. Si ei nūq̄ꝫ
poneret̄ articul⁹ ad ly ds̄ / niſi qñ ꝓdicat̄
de pr̄e: nūq̄ꝫ apponeret̄ qñ ꝓdicat̄ de fi
lio. Sʒ ꝯriū hui⁹ appꝫ ꝑ duas autori-
tates apl̄i. Dicit em̄ in ep̄la ad Titū.
Expectātes btām ſpem ⁊ aduentū gl̄ie
magni dei. qō de filio intelligit̄: ⁊ tamē
in greco apponit̄ artic̄ls ad ly dei. Itē
ad Ro. ix. d̄r. Chr̄s eſt ſuꝑ oīa ds̄ bn̄di
ctus in ſec̄la: vbi etiā in greco apponit̄
artic̄ls. Et ſic pꝫ falſum qō Orig. ſin

xit. Nō aūt q̄re nō apponit̄ h̄ artic̄ls aſ
ſignat̄ a Chry. qr .ſ. euāgeliſta iā bis no
minauerat deū cū appōne artic̄li. et iō
nō erat nec̄e iterū replicare. Quarta
aūt qō eſt quō erat ꝟbū: Et hāc ſoluit
ꝑ q̄rtā clauſulā di. (h̄ erat ī ꝓncipio a-
pud deū) Hec āt clauſula pulcerrimo
ordie introducit̄ poſt ꝓcedentē. Ex h̄ ei
ꝙ euāgeliſta dixerat ꝙ ipꝫ ꝟbū erat ds̄
duplex falſus itellect⁹ īſurgebat apō n̄
recte itelligētes. Vn⁹ apō q̇ſdā gētiles
q̄ ponebāt duo ꝯria ꝓncipia ⁊ coꝝ ꝯri-
as volūtates. vñ itroducūt iouē pugſſe
cū ſat̄no. Et hūc errorē ſecut⁹ ē manich
eus q̄ poſuit duo ꝯria ꝓncipia. .ſ. deū lu
cis: ⁊ deū tenebraꝝ. Et ꝯ iſtū errorē d̄t
dn̄s Exod. xxx. Dn̄s ds̄ tu⁹ ds̄ vn⁹ eſt.
Poſſent g̊ iſti ī ꝟbis euāgeliſte ſui erro
ris fulcimētū ſumere: dū aliū deū crede
rēt eē apō quē erat ꝟbū: ⁊ aliū ipꝫ ꝟbū.
Hoc g̊ excludit euāgeliſta di. (h̄ erat ī
ꝓncipio apō deū). q. d. ẜm Hil. Ita di
co ꝙ ꝟbū eſt ds̄: qō tñ nō eſt hn̄s diuiſā
deitatē: ſʒ eſt apō deū ī vna ⁊ eadē nat̄a
ī q̄ ipe ē. Itē ne ꝑ h̄ ꝙ dixerat: ꝟbū erat
ds̄: itelligeret̄ ꝙ hr̄et ꝯriā volūtatē / ad-
didit ꝙ h̄ .ſ. ꝟbū erat ī ꝓncipio apō deū
.ſ. pr̄ez nō diuiſū ab ipo: n̄ ei ꝯriū: ſʒ hn̄s
cū eo idētitatē nat̄e ⁊ ꝯcordiā volūtatꝫ.
Ali⁹ error potat elici ex ꝓmiſſis ꝟbis
ab arrianis: q̄ ponūt filiū miorē pr̄e. q̇a
d̄r ifra. ix. Pr̄ maior me ē. Dicūt em̄ ꝑ-
uerſe itelligētes filiū eſſe minorē pr̄e: ⁊
q̄ꝫtū ad etnitatē ⁊ q̄ꝫtū ad diuinitatē. Vt
g̊ euāge. h̄ excludēret addidit. Hoc erat
ī ꝓncipio apō deū. Arri⁹ ei ꝓmā clauſu
lā. .ſ. in ꝓncipio erat ꝟbū / admittit: n̄ tñ
vult ꝙ ꝓncipiū ibi accipiat̄ ꝓ pr̄e: ſʒ pro
ꝓncipio creaturaꝝ: di. ꝙ ꝟbū erat in ꝓn
cipio creat̄aꝝ ſicͭ digniſſima creat̄a: ſed
nequaq̄ꝫ pr̄i coet̄nū. Sʒ h̄ excludit̄ ẜm
Chry. ꝑ iſtā clauſulā. qr h̄ erat in ꝓnci-
pio nō ſolū creaturaꝝ: ſʒ apō deū. .i. ex q̊
ds̄ fuit. Nūq̄ꝫ em̄ pat̄ fuit ſolitari⁹ ſine
ꝟbo. Itē arri⁹ ꝯcedit ꝙ ꝟbū ē aliq̄ mō
ds̄: ſʒ tñ mior pr̄e. ſʒ h̄ excludit̄ ꝑ ea q̄ ſe
qunt̄. Duo ei ſt̄ ꝓpria magni dei q̄ Ar-
ri⁹ ſinglarit̄ pr̄i attribuebat. .ſ. etnitas:
⁊ oīpotētia. ī q̇cūq̄ꝫ g̊ ē iuenire illa duo
ille ē ver⁹ ⁊ magn⁹ ds̄. Sʒ iſta duo euā

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

gelista filio attribuit. Naz ei attribuit
eternitatẽ:cũ dr̃. Hoc erat i ꝑncipio apd
deũ.i. ꝟbũ nõ ſolũ erat in ꝑncipio crea/
turaꝝ:ſ in ꝑncipio.i.ab eterno apd deũ/
accipiẽs eẽ ⁊ eternitatẽ ab ipo. Omĩpotẽ
tiã ꝟo ꝑ h̃ qđ ſubdit (oia ꝑ ipm fcã ſt)
Si qs ḡ diligent cõſideret has q̃ttuoꝛ
clauſulas/ iueniet ꝑ illas deſtrui oẽs er
rores q̃ inſurgũt ꝯ ꝟbi diuinitatẽ. Nã q̃/
dã heretici ſic Ebion ⁊ Cherint⁹ dixe/
rũt chr̃m nõ ꝑextitiſſe btẽ ꝟgini: ſed ab
ea ſũpſiſſe eẽndi ⁊ duratõis ꝑncipiũ:po
nẽtes eũ eẽ hoiem puꝝ:ſ diuinitatez ꝑ
bona opa meruiſſe. Hoc ḡ excludit: cũ
dr̃. in ꝑncipio.i.ab eterno erat ꝟbũ. Sa/
belli⁹ aũt ꝯfitebat illũ eẽ veꝝ deũ eternũ:
dicebat tñ ꝙ nõ erat alia ꝑſona pr̃is et
filij:ſ vna ⁊ eadẽ ꝯfundẽs trinitatẽ ꝑ/
ſonaꝝ. Hoc aũt excludit cũ dr̃: ⁊ ꝟbuz
erat apd deũ.i.fili⁹ apd pr̃em: ſic alius
apd aliũ. Eunomi⁹ ꝟo oino poſuit fili/
um diſſilẽm pr̃i. Et h̃ excludit cũ dr̃:et
ds erat ꝟbũ. Arri⁹ ꝟo dicebat filiũ pa
tre mioꝛẽ:qđ excludit cũ dr̃: h̃ erat i ꝑn
cipio apd deũ (Oia ꝑ ipm fcã ſũt ⁊c.)
Hic euãgeliſta oñdit ꝟbi ꝟtutẽ ⁊ potẽ
tiã. Pꝛio reſpectu exñtiũ. Scđo reſpe
ctu viuẽtiũ: ibi (qđ factũ ẽ) Tertio re
ſpectu rõnaliũ:ibi (⁊ vita erat) Hoc ei
ꝟbũ eſt eẽ exñtiũ:vita viuẽtiũ: ⁊ ſapien
tia rõnaliũ. Dicit ḡ q̃tũ ad ꝑmũ (oia)
ſ.viſibilia ⁊ inuiſibilia. Aug. Ois foꝛ/
ma:ois cõpago:ois cõcoꝛdia ptiũ ꝑ ipz
ſ.ꝟbũ a pr̃e genitũ facta ſt.i.cõdita/ et
in eſſe ꝑducta. Ex hoc arguit Augu.
filiũ nõ eſſe creaturã ꝯtra Arriũ: q̃a ſi
oia ꝑ ipm facta ſt. ḡ ipm ꝟbũ nõ eſt fa
ctũ. Nõ eſt em̃ itelligibile ꝙ aliq̃d ſit ſi
bijpi ꝑncipiũ ⁊ cã eſſendi. Si aũt nõ ẽ
factũ: ḡ eſt pr̃i cõſubãle ⁊ coeternũ. Sz
vitãdus eſt h̃ duplex erroꝛ Origenis.
Unus eſt:qꝛ blaſphemat ſpm̃ſctm̃: di/
cens illũ eſſe factũ int̃ om̃ia: ⁊ ſic eẽ cre
aturã. Hoc aũt eſt hereticũ/ cũ ſit eiuſ
dem ſubẽ/nature/ ⁊ gl̃ie cũ pr̃e ⁊ filio:
Iuxta illud Mat. vlt. Docete oẽs gẽ/
tes baptizãtes eos in noie pr̃is: ⁊ filij:
⁊ ſpũſcti. Et iuxta illud.j. Jo.v. Tres
ſunt q̃ teſtimoniũ dant in celo. pr̃: ꝟbũ:
⁊ ſpũſctus. ⁊ hi tres vnũ ſunt. Cũ ḡ di

cit euãgeliſta:om̃ia ꝑ ipm facta ſũt: nõ
eſt intelligendũ ſimplr̃ oia: ſed in gene
re creaturaꝝ ⁊ rerũ factaꝝ: tanq̃ dicat
Om̃ia facta/ ꝑ ipm ſunt facta. Scđs
erroꝛ Origenis eſt: quia ipſe ſic dicit.
Om̃ia facta a pr̃e ꝑ ꝟbum: ſic aliq̃d fit
a maioꝛe ꝑ minoꝛez. Unñ ponit filiuz in
rerũ ꝑductione fuiſſe: quaſi inſtrm̃ ⁊ oꝛ
ganũ pr̃is. Sed ꝙ ꝑ iſtã ꝑpõnem ꝑ: nõ
ꝯcetur minoꝛitas in obliquo/ ſeu ꝟboꝛ
pz ex pluribꝫ ſcpture locis. Dic em̃ apo
ſtolus.j. Coꝛ.j. loquẽs de pr̃e. Fidelis
deus ꝑ quẽ vocati eſtis in ſocietatẽ filij
eius. Ergo ſi ly ꝑ: ſemꝑ ſcaret minoꝛita
tem in obliq̃: ſequit ꝙ pater ſit minoꝛ fi
lio. Ad hui⁹ aũt dicti maioꝛẽ euidenti/
am opꝫ intelligere: ꝙ cũ dicim⁹ pr̃em
opari ꝑ filiũ/ ly per: notat aliquã cãm
oparionis. Hoc aũt põt intelligi dupli
citer. Uno modo ita ꝙ fili⁹ ſit cauſa et
ꝑncipiũ opandi ipi pr̃i: qđ nullo modo
ꝯcedit. Sic em̃ fili⁹ ipi pr̃i nõ eſt ꝑnci/
piũ eſſendi: ita nec opandi. Alio modo
ita ꝙ fili⁹ habeat a pr̃e ꝟtutẽ opandi: ⁊
hoc veꝝ eſt. Nec tñ ſequit ꝓpter hoc ꝙ fi
lius ſit mioꝛ pr̃e. Nã cũ dico aliq̃d ope/
rari per virtutẽ quã accepit ab alio: du
pliciter itelligit. Aliquãdo em̃ illa vir
tus nõ eſt eadẽ dantis ⁊ accipientis: et
tunc accipiens illã eſt dante minus: et
inſtrumentũ vel oꝛganũ eius ſicut de⁹
dicit per celeſtia coꝛpa/ q̃bꝫ ꝟtutẽ opati
uam cõtulit multa in iſtis inferioꝛibus
agere. Aliq̃n ꝟo vna numero ꝟtus eſt
dantis illã ⁊ accipiẽtis: ſic eſt in ꝓpoſito
qꝛ.ſ. vna numero ꝟtus eſt patris ⁊ filij:
licz illã habeat fili⁹ a pr̃e. ⁊ tũc non opꝫ
accipiẽs eſſe minus dante. et ꝯſequent
nec pr̃e minoꝛ eſt filius: nec pr̃is inſtru
mentũ. Igitur ly per: nõ dicit habitu/
dinẽ cauſe inſtrumẽtalis: nec ſupꝑnci/
palis. ſic cũ dicit rex opari ꝑ miſtꝝ: ſed
cauſe ſubautoꝛitatiue.i. habẽtis ꝟtutẽ
ab alio i q̃ eſt autoꝛitas. Et ad hũc ſen/
ſuz dr̃ etiã habitudinẽ cãe medie. Licz
aũt oia dicant facta ꝑ ſpm̃ſctm̃: tñ ma/
gis ꝓprie dicũt ꝑ ꝟbũ oia facta ſunt: q̃a
cũ ly per dicat habitudinẽ cauſe efficiẽ
tis ⁊ exẽplarꝫ: oia ſt facta ꝑ filiũ vtroq̃
modo: ſ ꝑ ſpm̃ſctm̃ ꝑmo mõ tm̃: cũ ſpiri

ruſtanct⁹: vt ſic nõ dicat exẽplar ⁊ ſili-tudinẽ ſic ꝟbũ. Poſſunt etiã oĩa dici fa-cta ĩ filio ſm illõ pſ. Oĩa in ſapĩa feci-ſti: vt ſit ſenſus: ĩ ipo. i. ꝟtute ei⁹: nõ tñ ꝓprie ab ipo vel ex ipo ꝟbo ſm aliq̃s: qꝛ he ꝓpoſitiões ĩ ſuo caſuali notãt ꝑncipa-litatẽ cauſalitatꝭ q̃ nõ eſt ĩ filio: ſꝫ ĩ pr̃e.

Et aduertẽdũ eſt ꝙ notãter dixit euã-geliſta: facta: ⁊ nõ genita: ad excludẽdũ errores eoꝝ q̃ dixert deũ oĩa ꝓduxiſſe ꝺ ſuba ſua (Et ſine ipo factũ ẽ nihil) Jſtã clauſulã aliq̃ ꝑuerſe intellexerũt ſic ma-nichei: q̃ ponebãt duo ꝑncipia. Unũ. ſ. corruptibiliũ: ⁊ aliud incorruptibiliũ. Dic̃ g̃ ꝯuerſus Maniche⁹: ꝙ poſtq̃ io-annes dixerat: oĩa ꝑ ipm facta ſunt: ne crederet̃ ꝟbũ eſſe reꝝ corruptibiliũ cau-ſam ſtatim ſubiũxit: ⁊ ſine ipo factũ eſt nihil. i. corruptibilia q̃ dicũt̃ nihil: eo ꝙ eoꝝ eẽ ꝯtinue trãſmutat̃ ⁊ ĩ nihilũ ten-dit. Sꝫ iſte error ꝓcedit ex ꝑuerſo intel-lectu lr̃e. Nõ eñ ly nihil ponit̃ ibi affir-matiue niſi forte reſpectu ꝑuationũ. q̃ ſunt ĩ malo culpe ſic̃ ipi intelligũt: ſꝫ ne-gatiue: vt ſit ſenſus: ita oĩa ſunt facta ꝑ ꝟbũ vt nihil ſit participãs eẽ ſeu factũ qð nõ ſit factũ ꝑ ipm. Et ratio hui⁹ eſt euidẽs. Quicũq̃ eñ aliq̃d facit oportꝫ ꝙ ꝓconcipiat illud in ſapiẽtia ſua que ẽ forma ⁊ ratio rei facte: ſicut forma ĩ mẽ-te artificis ꝓconcepta eſt ratio dom⁹ fa-ciente. Sic g̃ de⁹ nihil facit niſi q̃d ĩ in-tellectu ſuo ꝓconcepit: ⁊ hec ꝓconceptõ eſt verbũ: q̃ ſeipm dicit ⁊ oĩa queeũq̃ facit: vt dicit Aug. Uñ ipoſſibile eſt ꝙ pater aliq̃d operet̃ niſi ꝑ filiũ: qui eſt ſa-pientia ab eterno ꝓconcepta. Uñ dicit Aug. li. de trinitate. Uerbũ eſt ars ple-na omniũ rationũ viuentiũ. Et ſic patꝫ ꝙ pater oĩa facit ꝑ filium qui eſt ver-bum eius. Juxta illud Prouerb. ix. Cũ eo eram cuncta cõponens. Sed cõtra Nam ſi ly nihil: tenet̃ negatiue: ſupflue additũ eſt: ⁊ ſine ipſo factũ eſt nihil. q̃a hoc poterat intelligi ꝑ id: omnia ꝑ ipm facta ſunt. Solutio. Jlla clauſula addi-ta ſm multos mlr̃ipliciter introducit̃. Pmo ſm Chryſ. ne aliquis ꝑ verbũ in-telligeret facta ſolum illa que enarrat Moyſes. i. viſibilia. Et hac rõne apl̃s dixit: omnia ꝑ ipm facta ſũt ſiue viſibi-lia ſiue inuiſibilia. Et ſcðo ſm eũdẽ ne-q̃s crederet ꝑ ꝟbuꝫ facta: ſolũ oĩa illa q̃ aliJ euãgeliſte narrãt eũ feciſſe: vt illũi-naſſe cecos ⁊c̃. Tertio ſm Hila. ad oſ-tendũ ꝙ ꝟbũ habet virtutẽ operatiuã ab alio: ne. ſ. intelligat̃ pater excludi ab iſta cauſalitate. Nã ly ſine ipſo: valet ly nõ ſolus: vt ſit ſenſus. Nõ ipe ſolus eſt ꝑ quẽ facta ſũt oĩa: ſed ipſe eſt vn⁹ ſine q̃ factũ eſt nihil. q. d. Sic ꝑ eũ facta ſũt oĩa: vt tñ pater oĩa cũ eo fecerit. Hec ſanct⁹ Tho. de mẽte Hilariȷ̃. Et videt̃ mihi ꝙ intendat iſtum modum loquen-di eſſe ſimilẽ ei quo vtimur circa princi-pem ⁊ ꝯſiliariũ: quia ꝯſiliariũ dicimus omnia facere. i. ſine eo fieri nihil: ita ꝙ ſcðm exponit ꝓmum: vt. ſ. nõ intelligat̃ oĩa facere ꝑncipal̃r vt rex. Jn q̃dam aũt omel̃. q̃ incipit. Uox ſpũalis aq̃le: ⁊ a q̃buſdã attribuit̃ Orige. ponit̃ alia expoſitio ſatis pulcra. Qð eñ apð nos dicit̃ ſine ipo: in greco ſꝫ aliq̃s ponit̃ ex-tra ipm. Dicit g̃ euãgeliſta ꝙ ita oĩa ꝑ ipm facta ſũt: ꝙ tñ ſine ipo. i. extra ipm factũ eſt nihil: vt oſtẽdat ꝑ verbum ⁊ in ꝟbo oĩa ꝯſeruari. Juxta illud Heb. j. Portans oĩa verbo virtutꝭ ſue. Arti-fex eñ creat⁹ nõ eſt cauſa rei niſi quãtũ ad fieri: ſicut edificator ẽ cauſa fieri do-mus ſed nõ eſſendi. Subſiſtit eñ ĩ ſuis ꝑncipiJs poſtq̃ facta eſt. Et iðo ſubtra-cta influẽtia edificatiõis domus nihilo-minus in eſſe conſeruat̃. qꝛ eſſe ſuũ non dependet ab artifice. Sed artifex icre-atus. i. verbũ diuinũ (quod ita eſt ars ꝙ etiã eſt artifex) eſt cauſa toti⁹ eſſe rei q̃n-tum ad ſua ꝑncipia in q̃b⁹ ſubſiſtit vna-queq̃ res. Et iðo quelibet res in eſſe ꝓ-ducta indiget eius ꝯſeruatõe ⁊ ꝯtinua influẽtia ad h̃ vt ſubſiſtat. Ut ergo oſtẽ-deret euangeliſta omnia depẽdere a ꝟ-bo quantũ ad fieri ⁊ quantũ ad eſſe: di-xit (ſine ipo factũ eſt nihil) id eſt nihil fa-ctum eſt extra ipm: qꝛ ipm ambit oĩa ſua virtute mirabili: oĩa in eſſe ꝯſer-uans: ſic̃ ſol ꝯſeruat in aere lumẽ. Ter-tio mõ exponit̃ hec particula ſm Aug. ⁊ Orig. ⁊ ml̃tos alios: vt ꝑ ly nihil itel-ligat̃ pcm̃. Quia ei euãgel. dixerat: oĩa

p ipm facta ſūt:poſſet aliqͥs itelligere/
q etiā petm̄ fieret p ipm:ad qd̄ excludē
dū ſubdit.nihil.i.petm̄ factū ē ſine ipo.
Petm̄ em̄ nihil ē:ꝛ nihil fiunt hoies cū
peccāt. Nā petm̄ eſt actꝰ hūanꝰ.i.deli/
beratꝰ:malꝰ.i.deordinatꝰ. Iſta aūt de
ordinatio ē puatio debiti ordis:ois aūt
puatio nihil ē. Cū igit iſta deordiatio
ſit formal'r petm̄ ſic ipe actꝰ material'r
ſeqͥt q petm̄ formal'r ꝛ eēntial'r nihil ē.
Videmꝰ aūt q ars nō ē cā alicuiꝰ defe
ctus p ſe i artificiatꝫ: ſꝫ eſt cā pfectiōis
ꝛ forme.defectꝰ aūt i artificiatꝫ ꝯtigit
ex duobꝫ.ſ.ex puerſa volūtate artificꝫ q
agit pter reglas artꝫ. vel forte ex h q n̄
bn̄ ſcit reglas artis. Verbū aūt diuinū
eſt ars pfectiſſima plena oim rōnuꝫ vi/
uentiū ꝛ icōmutabiliū ꝛ habet volūta/
tē rectiſſimā. Et iō nllo mō pōt eſſe cā
alicuiꝰ iordinatōis mali culpe qd̄ ab vl
timo fine deordinat. Sꝫ cauſa mali cul
pe ē ipa volūtas ex libtate ſua deuians
ab arte incōmutabili. Sic ḡ iſta vltia
pticula addit ad oſtēdēdū vbi vniuer/
ſalē cauſalitatē:ſꝫ Chryſ.vl' vtutē vbi
ꝯſeruatiuā ſm Orig. vel cauſalitatꝫ pu
ritatē:qꝛ.ſ. ſic eſt cauſa boni q nllo mō
peti.(qd̄ factū eſt in ipo vita erat) Hic
euāgeliſta oſtēdit verbū eſſe pncipium
viuentiū. Eſt aūt h mltiplex punctua/
tio. Pria eſt manichei q ex h motꝰ eſt
ad dicendū etiā lapides viuere:ſic pun/
ctuās. Qd̄ factū ē i ipo.punctꝰ.i. p ipꝫ
vita erat.ꝛ ꝯūr viuebat. Sꝫ h expiētia
docet falſū. Scd̄a eſt Aug. in h ſenſu
(qd̄ factū eſt)ex tpe.i.creatū in pma cō
ditiōe:locꝫ tpibꝫ q diſcretū:generibꝫ et
formis numeriſq diſtinctū: ſenſibilibꝫ
ꝛ itelligibilibꝫ ſubſtātijs cōpactū ꝛ cō/
gregatū.h totū(i ipo vita erat) Lꝫ em̄
in ſe nō oia ſint vita:imo nec viuant:tn̄
vt ſūt in vbo oia ſūt vita:qꝛ ſūt deitas
Iſte aūt terminꝰ:vita:tripl'r pōt expo
ni. Primō p verbū:et tūc eſt ſenſꝰ. Qd̄
factū eſt i ipo vbo erat vita.i. viuebat
p vbū/ſeu pmanentiā ꝛ ꝯſeruatiōeꝫ in
eſſe habebat. Vn̄ Chryſ. Nomē vite n̄
ſolum ꝯditiōis eſt:ſed etiā puidentie.ſ.
que eſt ſm pmanentiā. Vn̄ etiā phs dr
q omnes res viuunt p vitā primā. Vel
poteſt exponi p participiū:ꝛ tūc eſt ſen
ſus. Quod factū eſt in ipo vita erat:id
eſt erat viuēs in ipo ſm rōneꝫ intelligi/
bilē.qꝛ in eo ſunt ratiōes omniū viuen
tiū ſm Augu. Que rerum ratiōes ſeu
ſilitudines/dicunt res:non ſimplicit/ſꝫ
in eſſe intelligibili. Sicut em̄ hec res d
monſtrata:puta Ariſtoteles eſt homo
in eſſe reali:ita ſilitudo eius q eſt i intel
lectu/dicit homo i eſſe itelligibili. Vn̄
etſi nullꝰ homo exiſtat in eſſe reali: ad/
huc ille qui p intellectū cōcipet hoiem:
vere poſſet dicere:homo eſt animal.ſ.in
eſſe intelligibili nō in eſſe reali. Hoiem
aūt eſſe anial in eſſe intelligibili/nihil
aliud eſt q aial eſſe de itellectu homis.
Sed hoiem eſſe aial in eſſe reali: eſt ho
minē actu extra intellectū habere mate
riā ſenſitiuā. Sic ḡ cū diuinū vbuꝫ ab
eterno oia intellexerit:omia ab eterno
erāt in eo:nō ſm eſſe reale rerū:ſed ſm
eſſe intelligibile. Sed ꝯtra. Aut eſſe
reꝝ reale erat in vbo aut nō. Si pmū:
ergo res erat in vbo ſm eſſe reale anq
fierent. Si ſcdm ḡ nō oia erant in vbo.
Ad h dico:q ipm quoq reale eſſe erat
in verbo:ſed in vbo nō erat reale eſſe re
rum:ſed itelligibile:ita q ꝛ ipm in ver/
bo fuit itelligibil'r ſic ꝛ alia. Semp em̄
effectus ſūt i cauſis:nō ſm modū ꝓpriū:
ſed ſꝫ modū ſuaꝝ cauſaꝝ:ſicut effectus
inferiores ꝯtinent in ſole ſm modū ſo/
laris vtutis. Quia ergo pma ꝛ vniuer
ſalis cauſa omniū entium.ſ.verbum di
uinū viuit vita puriſſima intellectuali.
ideo ſignāter dicit euāgeliſta q vniuer
ſaliter non ſolum viuentia: ſed ome qd̄
factū eſt i ipo vita erat:qꝛ oia creata p/
exiſtebāt i puriſſima luce itelligētie eiꝰ
ſm quā viuit vita nobiliſſima et volu/
ptuoſiſſima.vt hꝫ.xij.meta. Vel pōt ex
poni ly vita p aduer.ſm Orige. Et tūc
eſt ſenſus. Qd̄ factū eſt ipo vita erat.i.
vitaliter ſeu eternaliter. Eternitas em̄
ꝓprie eſt vita eterni.i.dei. Nā dr q oia i
vbo vitaliter/cauſaliter/ꝛ vniformiter
ſubſiſtūt. Et dicit vitaliter.i.eternalit:
ne creatis videat derogare imutabili/
tati creantis.ex hoc ſcꝫ q aliqͥd d nouo
productū eſt. Hoc em̄ fit ſine aliq mu/

tatione volūtatis ꝟbi diuini qͦ ab et-
no imobilit̃ diſpoſuit in vitali luce ſue
ſapientie: ꝙ creatura inciperet in tali tꝑe
⁊ non ante. Et ſic creature tempalis ꝓ
ductio eſt nouus effect⁹ eterne volūta-
tis verbi diuini ſemꝑ imobiliter ꝑma-
nentis. Et iſtam imutabilē eternitatē
optime deſ̃minauit nomīe vite. Per vi
tam em̄ ſ̃catur eternitas que eſt vita cō
tinuās eſſe: cum eternitas ſm̄ Boetiū
ſit inſ̃minabilis vite tota ſimul ⁊ ꝑfe-
cta poſſeſſio. Item dicit cauſaliter: ne
creatio videat̃ derogare poteſtati. quia
tota ratio facti eſt potentia faciētis. vn̄
nō eguit matia: q̄ꝛ cūcta creata ꝓduxit
per actū q̄ in agente eſt/ ⁊ nō in re acta.
Itē dicit vniformit̃: ne videat̃ deroga
re diuine ſimplicitati: q̄ꝛ tām̄l̃tiplicia ⁊
varia fecit. Oia em̄ ſunt in ip̄o vnifor-
miter: ſic̄ docet in trib⁹ exēplis. Primū
eſt de ſole: in quo eſt vniformit̃ ſm̄ vnā
ſimplicē ꝟtutē: ⁊ cauſalit̃ oīs m̃ltitudo
terrenaſcentiū. Scōm eſt de pūcto: qͦ
eſt centrū ad qͦ cōcurrit infinit⁹ linea-
ruꝫ numer⁹ ab ip̄o ꝓductaꝝ/ ꝙ̄uis ip̄m
ſit ſimplex. A centro em̄ ad circūferen-
tiam infinite linee trahi poſſunt: cū cir
culi ſuꝑficies in infinitū ſit diuiſibilis.
Tertiū eſt de arte artificis: in q̄ res m̃l
tiplices vnū ſunt/ ⁊ in aīa eius viuunt.
Verbi grā. Faber q̄ facit arcam/ ꝑmo
habet in mente ſua: deinde fabricando
extra ponit. Arca autē facta putreſcit:
ſed tn̄ ex illa q̄ eſt in mente ſua pōt aliā
fabricare. Arca em̄ in oꝑe non eſt vita:
ſed in mēte: q̄ꝛ. ſ. viuit in mēte artificis
vbi ē artificiatū an̄ꝙ̄ fiat. Et ſic cū di-
cit (vita erat in ip̄o) ly in: ſm̄ ꝑmā ex-
poſitionē dicit habitudinē cauſe efficiē
tis. ſm̄ aūt aliā dr̄ habitudineꝫ cēndi in
aliq̄. ſed ſm̄ tertiā dr̄ habitudinē ad exē
plar eternū in q̄ oīa p̄exiſtebāt vita in-
tellectuali: ⁊ inde ꝓdibant vt ſubſiſte-
rent in ꝓꝑꝭs naturis. Tertia pūctua
tio eſt Origenis. Pro qua ſcito: ꝙ cuꝫ
de deo vel filio dei aliq̄d dicat̃ tripliciť
ſ. ſm̄ ſe tm̄/ ſiue abſolute: vt dŝ. ⁊ cōpa-
ratiue ad nos tm̄: vt redēptor. ⁊ vtroqꝫ
mō: vt ſapiēs viuēs. In ſcd̄is ac tertiꝭ
pōt addi ly factus: etſi non in ꝑmis: vt
dicat̃ factus nobis ſapiētia ⁊ redēptor:
non autē deus. Igitur Orige. ſic legit
Qͦ factū eſt in ip̄o: pūctus: vita erat:
volens ꝑ hoc ſ̃cari factuꝫ eſſe vt ꝟbum
qͦ in ſeip̄o erat vita: ſit nouiter factuꝫ
vita nob/ inq̄ꝫtū nos viuificauit. Ioꝙ̄
ſtati ſubdit̃ (⁊ vita erat lux hoim) Sꝫ
licꝫ ſnīa ſit vera: tn̄ expoſitio eſt extorta
Quarta eſt Hilarij. ij. de trinita. vir
tualiter. Pro q̄ ſciendū eſt: ꝙ ſi q̄s eſſet
pater habēs filiū paulatim ꝑtingenteꝫ
ad ꝑfectā ꝟtutē pr̄is vt in humanis: pa
ter multa faceret ꝑ ip̄m: q̄ tn̄ nō faceret
ſine eo. Quia ḡ aliq̄s ſuſpicari poſſet:
ꝙ q̄dam alia ab illis oīb⁹ q̄ per filiū ſcā
ſunt/ fuerint facta nō per filiū: nec ſine
filio. ideo poſtꝙ̄ dixerat euāgeliſta. oīa
ꝑ ip̄m facta ſunt: ⁊ ſine ip̄o factū eſt ni-
hil: ſm̄ Hila. ad excludendū illū ſenſū/
ſubiūgit̃: qͦ factū eſt: pūctus. in ip̄o. i.
ꝑ ip̄m. ſ. factū eſt: ⁊ nō ſolū nō ſine ip̄o.
Et ratio hui⁹ ſubiungit̃ cū dicit̃: Vita
erat. Licꝫ em̄ viuens poſſit eſſe impfe-
ctū: tn̄ in ip̄a vita abſolute nō pōt ꝓce-
dere impfectū vt aliq̄d fiat nō ſine ip̄o
⁊ nō per ip̄m filiū q̄ eſt vita. Quinta
pūctatio eſt in q̄ ly in: dr̄ habitudinē ad
materiā ſiue ſubiectū. ⁊ tūc punctat̃ ſic
(qͦ factū eſt in ip̄o) id eſt circa ip̄m. vt
incarnatio: paſſio: reſurrectio: ſm̄ Hil.
⁊ Amb (vita erat). i. cā vite nob. Vn̄
infra. ix. Ego ſū reſurrectio ⁊ vita. Vn̄
ait Amb. Ipius diuinitas vita eſt: ipi
us paſſio: mors: vuln⁹: ſanguis: ſepultu
ra: ⁊ reſurrectio: vita eſt vniuerſoꝝ. hec
ille. Sexta punctatio eſt oīno diuerſa
ſm̄ Chry. Ipe em̄ vult ꝙ id qͦ dr̄ ꝙ fa
ctū eſt totū includat̃ ſub ꝑma clauſula:
vt dicat̃ ſic (ſine ip̄o factuꝫ eſt nihil qͦ
factū eſt) Et hoc dicit̃ ſm̄ eū ad exclu-
dendū illoꝝ errorē: q̄ dicebāt ſpm̄ſctm̄
eſſe factū a ꝟbo: ⁊ cōſequent̃ eſſe crea-
turā. Quia ḡ euangeliſta dixerat: ſine
ip̄o factū eſt nihil: ne crederet aliq̄s/ ꝙ
p̄dicta locutio ſe extēderet ad ꝑſonam
ſpūſſancti/ euāgeliſta deſ̃minat intelle
ctū ꝓpriū: cū addit ad p̄dictā clauſulaꝫ
(qͦ factū eſt) acſi dicat. Sine ip̄o ſcm̄
eſt nihil: nihil dico qͦ factum ſit: ⁊ non
includit̃ ꝑſona ſpūſſcti que nō eſt facta:

ſed originata a patre ⁊ filio ꝑ ꝓceſſum
amoris. Qđ ṽo poſtea ſequit᷑ (In ipo vi
ta erat) introducit᷑ ſm eum ꝓpter duo.
Unū eſt vt poſt ꝓductionē oim rerum
oſtendat᷑ indeficientia cauſalitatis/ nō
ſolū ad res ꝓductas: ſed etiam ꝓducen-
das. quaſi diceret. (In ipo vita erat) q̄
non totū ꝓducere potuit: ſed etiam qua
indeficientē influxū ⁊ cauſalitatē abſq;
minorationis diſpendio habet ad res cō-
tinue ꝓducendas. vtpote ſicut fons vi-
uus qui nō minorat᷑ ex cōtinuo defluxu
Aqua ṽo non viua ⁊ collecta cum flu-
it minorat᷑ et deficit. Pš. Apud te eſt
fons vite. Scḋm vt oſtendat᷑ guber
natio rerū etiā eſſe per ṽbū. Quia em̄
in ipo vita erat/ oſtendit᷑ ꝙ non ꝓduxit
res per neceſſitatē nature: ſed per volū
tatem ⁊ intellectū: ⁊ ꝙ res ꝓductas gu
bernabat. Et quia Chryſoſtomus eſt
tante autoritatis in ſuis expoſitionibꝰ
apud Grecos: ꝙ vbi aliq̇d expoſuit in
ſacra ſcriptura nullam aliam expoſitio
nem admittūt. Ideo in om̄ibus libris
grecis ſic inuenit᷑ punctuatū ſicut pun-
ctuat Chryſoſtomꝰ. ſcilicet hoc modo.
Sine ipo factū eſt nihil qđ factum eſt.
Aliqui autē iſtū modū legendi repħen
dendū putant. quia ly: quod factum eſt
ſm eum eſſet ſupfluū: cum ly nihil/ ſeu
nullū ens quod ei equipollet habeat ly
ens diſtributū ſolū pro factis. Sed
poſſet dici ꝙ ſupfluit apud bene cōcipi
entes: ⁊ tamē neceſſario apponit᷑ ꝓpter
alios. vt ipe dicit. Credo autē cuꝫ ſub
vna littera ſcripture ſint mlti ſenſus lit
terales: vt ſupra dictū eſt: ⁊ tamē vnus
aliquādo ſit alio planior ⁊ principalior
in ſcribentis intentione: ꝙ principalit᷑
ſenſus euāgeliſte ſit punctuādo eo mo-
do quo punctuāt latini: ⁊ multi alij gre
ci ſcꝫ ſic. Et ſine ipo factū eſt nihil: pū-
ctus: Quod factū eſt ⁊c. Et ratio ē: qꝛ
euāgeliſta in pma parte euangelij vſq;
ſcꝫ ad illum locū: Fuit homo. ſic cōcate
nat ſententias om̄es. Primo de eſſentia
ṽbi. ⁊ Scḋo de eius potētia: ibi. Oia
per ipm facta ſunt: vt finis pme ſit pn-
cipium ſecūde. Quam cōcatenationeꝫ
pūctuatio Chryſoſto. ſoluit. Nec eſt in
ſtantia de illa ſententia: hoc erat in pnci-
pio apud deū. qꝛ ly hoc: ſumit᷑ pro ṽbo
qđ fuerat finis poris (Et vita erat lux
hoim) Hic oſtēdit euāgeliſta ꝙ ṽbuꝫ
diuinū eſt pncipiū illuminatiuū per qđ
producunt᷑ rationalia: ⁊ ponit tres clau
ſulas: in quaꝝ prima deſcribit quandā
vniuerſalē lucem dicens. (Et vita) id
eſt verbū/ vel filius in quo viuūt oīa
(Erat lux hominū) Non autē dixit: an
geloꝝ: licꝫ ſit lux eoꝝ. Primo ſm Chry
ſoſto. quia intēdit tradere noticiam de
ṽbo/ ſm ꝙ ad ſalutē hoim ordinat᷑. Se
cūdo ſm Origeñ. quia nomie hoim in
tellexit oēm intellectualē creaturā: ⁊ h̄
a fortiori. qꝛ angeli magis illa luce pti-
cipant. Erat inq̄ꝫ lux ſcꝫ manifeſtās ſe
ipam mūdo tripliciť. Primo per ſcri-
pturā. Uñ Orige. Eloquia diſce diui-
na: ⁊ eoꝝ om̄ino cōcipies intellectū: id
eſt cognoſces ṽbum. Hec ille. Scḋo
per creaturā. Senſu inq̄t corporeo for
mas ac pulcritudines pſpice ſenſibiliū.
⁊ in his om̄ibꝫ nihil tibi veritas decla-
rabit pter ipm q̇ fecit oia. In pulcritu
dine em̄ ⁊ decore artificiati/ relucꝫ pul
critudo ⁊ decor artificꝭ. hec ille. Ter-
tio ꝑ aſſumptā humanitatē. Unde dic
idem Origeñ. Lux eſt dñs ieſus chr̄us
qui in humana natura om̄i ratioāli na-
ture ſeipm manifeſtauit: ſueq; diuini-
tatis qua patri equalis eſt abdita my-
ſteria. Hec ille. In ſcḋa clauſula po
nit eiuſdē lucis irradiationē dicens (⁊
lux in tenebris lucet) Hoc aūt exponit᷑
pmo ſm naturalē theoriā ſic. Sicut em̄
aer per ſe nō lucet/ ſed tenebroſa ſubſtā
tia eſt: capax tñ radij ſolaris. ita natura
nr̄a ꝑ ſe cōſiderata eſt q̄dam tenebroſa
ſubſtātia: ſed tamē capax lucis diuine
ſapientie. Inſuper aer dum ſolis radi-
os ꝑcipit nō dicit᷑ ꝑ ſe lucere: ſed lux ſo
lis que in eo appet. Similit᷑ noſtra ra-
tiōalis natura dū diuinū lumē poſſidet
⁊ nō ꝑ ſe res itelligibiles/ vt deū ⁊ ea q̄
ſunt fidei recognoſcit: nō dicit᷑ lucere ꝑ
ſe: ſed lux diuina in eā ſupueniens ⁊ ap
parēs. Lux ergo in tenebris lucet: dum
ṽbū qđ eſt lux ⁊ vita hominū in noſtra
natura/ que tenebroſa eſt lucere nō de-

finit eam ꝯtinendo ꝛ ꝯſeruādo ꝑ natu⸗
ram ꝛ reformādo ꝑ gratiā. Notanduꝫ
eſt autē ꝙ verbū eſt lux hoim. Primū ꝑ
modū obiecti:qꝛ a ſolis hoib⸫.i.intelle⸗
ctualib⸫ creaturꝫ ē ꝯſpicabile. Scdo ꝑ
modū cauſe efficiētꝫ:qꝛ eſt cauſa noſtri
luminis. Tertio formaliter:nō in ſe/ſꝫ
in ſua participatiōe ꝛ ſilitudie:qꝛ ipm
lumē quo formaliter videm⁹ eſt quedā
participatio ꝛ ſilitudo luminis diuini.
ſm illud Ps. Signatū ē ſup nos lumē
vultus tui domine. Sꝫ quoniā ipa lux
increata oīm creature incōprehēſibilis
eſt:ſubdit tertia clauſula in qua decla⸗
rat lucis ſubtractio:cū dicit(et tenebre
eam nō cōprehenderūt) quod exponit.
Primo ſm Orige. qꝛ nlla creatura pt
cōprehendere iſtā lucem.i. intelligere:
quid vel qualis ſit de⁹. Illud em̄ intel⸗
lectu cōprehendit:qd pfecte ꝛ totaliter
intelligit. Scdo exponit ꝑ allegoriā ſic
Tenebra eſt hūanū gen⁹: originali pec
cato infectū. Quaſi ḡ ſi aliqs qrat.qre
nō om̄es illūinant cū ꝟbum dei ſit lux:
Rūdet tacite dicēs. Lux qntū eſt de ſe
lucet in tenebris.i.in hūano genere cui
oſtendit ſue ꝟitatis cognitionē ꝑ ſcptu
ram:ꝑ creaturā et ꝑ pſentiā ſuam qua
mundo viſibiliter corporalis apparuit
in carne aſſumpta:ſed tenebre.i.omnes
vniuerſaliter peccato obſcurati vel ſpe
cialiter iudei:eā.ſ.lucē ſe offerentē non
cōprehenderūt.i.cognitionē ei⁹ nō acce
perunt:qꝛ oculos apire noluerūt:ſe ꝑpa
rando. Chryſ. Sic ſolari radio non eſt
frui nō aperientē oculos:ita nec clarita
te hac participare niſi expandētē vehe⸗
menter aie oculū. Hec ille. (Fuit homo
miſſus a deo) Tractatur⁹ euangeliſta
de humanatiōe verbi. Prio ꝯtractat d
ei⁹ ꝑcurſore q miſſus eſt tāq lucifer an
ſolem:vt homines diſponeret ad lucis
inacceſſibilis verbi ſuſceptionē et ꝑce⸗
ptionē. De Joāne aūt loquēs euangeli
ſta tria declarat.ſ.eius dignitatē:ꝛ ei⁹
vtilitatē.ibi(hic venit)ꝛ eius a ꝟbo di⸗
ſtantiā.ibi(nō erat ille lux) Quantū ad
Primū dicit(fuit homo).ſ. natura humi
lis.ſed officio ſublimis:qꝛ(miſſus a dō)
qſi eius nunci⁹:honorabilis vocabulo:

vtpote(cui nomen erat Joānes)deo ſcꝫ
diſponēte ꝛ ordinante. Dicit em̄ Joan
nes:idem qd in q eſt grā. Eſt aūt ſciē⸗
dū ꝙ ꝑitiores grāmatici iterdū ad oſtē
tationē ſui ingenij ꝑtermiſſo cōi vſu ex
cogitāt noua:nō tn̄ meliora veterib⸫:ſꝫ
q iudicio carēt extimāt ꝙ nō bn̄ dicat
niſi ꝑ nouitatē. Dicūt igit moderni:cui
nomē erat Joāni.q mō loqndi Hiero.
qꝫ vtit in vita bti Pauli ꝑmi eremite:
ſed codices ſacri grauitatꝫ cauſa vtunt
ntō caſu. Dicit ḡ hō ad tollendā here⸗
ticoꝝ ꝑfidiā q dixerūt illū fuiſſe angelū
eo ꝙ dn̄s d ipo introducē illd Malach.
ij. Ecce mitto angelū meū. Sꝫ hō fuit:
vt dicit qntū ad nature ꝯditionē:ange⸗
lus aūt ibi dict⁹ eſt aut ꝓpt officij digni
tatē:qꝛ angel⁹ idem eſt qd nunci⁹ ꝛ ille
nūciauit chrm̄:aut ꝓpt vite puritatē:qꝛ
lꝫ hō fuit:tn̄ habuit angelicā puritatē.
Item dicit hō:ad oſtendēdū ꝯuenien⸗
tiā officij ei⁹. Debebat em̄ de luce icre⸗
ata teſtificari hominib⸫.et ideo debuit
hō eſſe cōnatural alijs:vt ſic eū poſſent
intelligere. Tertio hō dicit ad ſubleuā
dā hominū fiduciā. Si em̄ hoiem fra⸗
gilē ꝛ infirmū de⁹ tantū ſublimauit:vt
eum ſuū faceret ꝑcurſorē:null⁹ hō de ſe
ipſo deſperare debet. Sꝫ ne qs dubita
ret huic homini credere:qꝛ ois hō men
dax:id dicit(miſſus a deo)vt ex hoc ſm
Chryſ. credas quecūqꝫ dicit eſſe verba
mittentꝫ. Vn̄ angel⁹ dr cui⁹ ꝓprium eſt
nihil ꝓpriū dicere. Cū aūt ſm ſctm̄ Tho.
tripli aliqs mittat a deo.ſ.ꝑ inſpiratio
nē Eſa. xlviij. Miſit me dn̄s ꝛ ſpūs ꝑ i
teriorē iſpirationē:ꝛ ꝑ aptam viſionem
Eſa. vij. Audiui vocē dn̄i dicentꝫ:quē
mittā ꝛc. Et ꝑ plati miſſionē q gerit ꝑ⸗
ſonā dei:ſm illd. ij. Coꝝ. ij. Si cui do⸗
naui ꝓpt vos i ꝑſona chri. Joannes pōt
dici miſſus duob⸫ ꝑmis modis. Cauen
dus eſt aūt Origenis error. Dicit enim
oēs aias ſiml ab initio fuiſſe creatas:ſed
poſtmodū ſm diuerſa merita diuerſis
corpib⸫ alligatas. Sic ḡ poſſet qs intel
ligere Joannē miſſuꝫ a deo in hūc mun
dū qſi ꝑus extitiſſet in alio:ſic ꝛ fili⁹ dī
dicit miſſus i carne. Hic em̄ ſenſus eſt
heretic⁹:quia humana aia creando in⸗

ſyndit corpi ⁊ īfundēdo creat. Nam de
Jacob ⁊ Eſau dr̄ Ro.ix. Cū nōdū na-
ti eſſent/aut aliq̄d egiſſent boni aut ma
li. In his em̄ vbis apl'i habet ꝙ aie illo-
rū paruuloꝝ añ natiuitatē ſuā nll'a ha-
buerūt merita. Dr̄ ǵ miſſus:q2 poſtq̄
fuit hō nat⁹ de⁹ ex ſpūali reuelatiōe mi
ſit illū ad p̄dicādū ⁊ baptizādū. Vl' pt
dici miſſus:nō q2 prefuit ī alio mundo:
ſed q2 p̄fuit ab eterno ī diuina ꝓuidētia
Fuit ǵ magne hūilitatis:q2 hō magne
auctoritatꝫ:q2 miſſus a deo. magne ſan
ctitatꝫ/q2 nomen ei erat Joānes.i.in q̊
eſt gratia:ſic em̄ interp̄tat. Cōpetebat
aūt ei h̄ nomē. Primo:q2 marie ī eo di
uina gr̄a abūdauit. Lu.j. Spūſctō re-
plebit adhuc ex vtero matris ſue. Itez
ſcđo:q2 ab ipo icepit temp⁹ gr̄e. Mat.
xv. A dieb⁹ Joānis baptiſte regnū ce-
loꝝ vim patit. Vel tertio ad oſtendēdū
ꝙ a deo nō fuit ꝓpt ſua merita miſſus:
ſed ꝓpt diuinā grām ⁊ miſcđiaꝫ. j. Cor.
xv. Gr̄a dei ſum id qđ ſum. Deinde euā
geliſta declarat vtilitatē miſſiōis Joā-
nis. Dicit ǵ(hic venit) volūtarie obedi
endo mittēti eū a deſerto(in teſti. vt te-
ſti. ꝑhiberet de lūine). ſ. vbo:q̄ntum ad
ei⁹ miraculoſaꝫ ꝯceptionē ⁊ natiuitatē
Et nota ꝙ verbū ſupra lucē dixit:h̄ aūt
appellat lumen:q2 lux dicit in ſuo fon-
te ꝯſiſtens:puta in ſole:ſed lumen vt in
alieno corpore eſt:puta in aere. Et ſilr
verbum in ſe lux eſt:ſed in humana na-
tura lumen. ⁊ ſic de eo nunc tractat (vt
omnes crederent ꝑ illum) Ecce finis et
fruct⁹ hui⁹ teſtis ⁊ teſtimonij ei⁹: vt. ſ.
omnes hoies ſuſciperēt irradiationē ve
ri luminis. Duplex ē aūt ei⁹ irradiatio
vel participatio. ſ. ꝑ fidem ⁊ ꝑ apertam
viſionē. Et p̄ma eſt via ad ſecūdā:q2 ni
ſi credideritꝫ nō intelligetꝫ. Eſa.vij. ſm
aliā litterā:ideo dic̄ vt om̄es crederent
ꝑ illum. Nō em̄ ſtatim apte eum cogſce
rent. Crederēt inquā ꝑ illum/ſed nō in
illū:q2 fides innitit p̄me veritati q̄ in-
fallibilis eſt. Sed h̄ oritur q̄ſtio Ma
nichei: qui negat oīa teſtimonia ꝓpheta
rū de chriſto. Dicit em̄ ꝙ fruſtra Joan
nes ⁊ alij ei teſtimoniū perhibent:q2 eſt
lumen puriſſimū:lumē aūt ſe ⁊ alia ma
nifeſtat:idō nō indiget manifeſtari ab
aliquo. vñ videt ſupflue dictū/vt teſti-
moniū ꝑhiberet de lumine. Sꝫ a ſanctꝫ
m'tiplex aſſignat rō/ q̄re chr̄s voluit a
ꝓpheris habere teſtimonia. Vna eſt ſm
Chryſ. ⁊ Dionyſ. Quia qđ in ſe clarū
eſt ⁊ certū:alicui pōt eſſe dubiū ⁊ obſcu
rū:⁊ ꝯñt indiget manifeſtari/nō ꝓpt ſe/
ſed ꝓpt infirmitatē alteri⁹. Sic ǵ chr̄s
nō ꝓpter ſe egebat Joannis teſtimonio
vel alteri⁹. vñ Joā.ij. dicit. Ego teſti-
moniū ab hoie nō accipio. Sꝫ hmōi te
ſtimonia fuerūt neceſſaria ꝓpt hūanā in-
firmitatē cui ip̄m lumē iproportionatū
erat. Ideoq3 q̄dā hoies pre alijs ſūt de
rebus diuinis illūinati:vt alijs ab eis
humano mō cognitionē acciperēt diui-
noꝝ. Et ideo dicit:vt om̄es crederent ꝑ
illū. Orige. aūt aſſignat tres alias rō-
nes. Et p̄ma ē: Quia lꝫ ipe ꝓpt ſe hmōi
nō indigeat:tñ hoc voluit fieri vt q̊ſdā
homies exaltaret. Sicut em̄ deus pōt
omnia ꝑ ſeipſum imediate ꝓducere ſi-
ne adminiculo alicui⁹ creature:⁊ tñ cō-
municauit cauſis creatꝫ vt poſſint ⁊ ipe
cauſare ⁊ facere:vt nobilitent creature
quaſi coagentes creatori. Sic etiā ma-
iorē ſui cognitionē dedit q̄buſdā hoib⁹:
⁊ ꝑ illos alios ad ſe adduxit ⁊ ſe eis ma
nifeſtauit:quāuis totum ꝑ ſeip̄m potu-
iſſet explere. Scđa eſt:q2 miracula ꝑ q̄
chriſtus manifeſtauit ſeipſum mundo:
temporaliter facta trāſierūt ⁊ pauci il-
la viderūt. Teſtimonia aūt ſcripturaꝝ
ſtabilia ſunt ⁊ ad poſteros ꝑuenerūt:et
hac de cauſa miracula ſūt adiūcta. Ter
tia eſt:quia homies ad fidem ꝯuertēdi
diuerſimode diſpoſiti erant. Quidam
em̄ ꝑ miracula/quidā ꝑ ratiōes ⁊ argu
mēta magis mouent. j. Coꝝ. j. Iudei ſi
gna petunt:⁊ greci ſapientiā querunt.
Ideo chriſt⁹ vtroq3 modo voluit mani
feſtari:vt omnib⁹ ꝓuideret congruentē
medicinā. Sed hic obijcit contra h̄ ꝙ
dicit(vt omnes crederēt ꝑ illū) quia cū
nō om̄es crediderint:videt ꝙ btūs Joā
nes ⁊ deus ſint ſuo fine fruſtrati. Sed
ad hoc dicit ꝙ duplex eſt finis. ſ. in ſe et
in altero. ſicut finis medici in ſe eſt me-
deri. in altero vo eſt ſanari. Fruſtrari

ꝙ ſine in ſe dicit imꝑfectionē: nō aūt ſi
ne in alio. Nam ſic dicit Phs: nō ſemꝑ
ſanat medic⁹/ nec rhetoꝛ ſemꝑ ꝑſuadet
ſed ſi nihil omiſerit de ꝯtingētib⁹: eum
ꝑfecte operatū dicim⁹. Teſtimoniū ꝙ
⁊ doctrina Joannis oꝛdinabat̄ ad h̄ vt
omnes homies in chr̄m crederēt: ſ; ꝙ n̄
oēs crediderint: fuit ex ſtulticia ⁊ per
uerſitate eoꝝ: ⁊ ſic habuit finem i ſe ꝗ⸗
uis nō in altero. Uel dicendum ꝙ finis
Joannis fuit facere quod in ſe erat: vt
omnes crederēt. ⁊ ſimiliter eſt fruſtrat⁹
ſcdo/ nō pmo ⁊ principali. Finis autem
dei ab eo volitus in miſſiōe Joānis an
tecedenter fuit vt omnes crederent: nō
autē ꝯſequēter. Que aūt vult antecedē
ter: nō ſemꝑ implent̄. Dicit̄ autē ꝗs vel
le antecedēter illud quod vult ꝗntū i ſe
eſt ⁊ ſm ſuam naturā conſideratū: vt iu
dex vult vitam omniū ciuium. Conſe⸗
quēter aūt vult quis illud quod vult oi
bus cōſideratꝫ: vt iudex latronem moꝛi
ꝯſiderata ei⁹ malicia. Deinde ponit di
ſtinctionē inter verbū ⁊ Joannē dicens
(nō erat ille lux). i. Joānes nō erat ver
bū in quē credere deberēt: ſ; ſupple miſ
ſus erat (vt teſtimoniū ꝑhiberet de lu⸗
mine). i. v̄bo icarnato. Sed ꝯtra. Ui
det̄ em̄ ꝙ Joānes eſſet lux: q2 di Mat.
v. Uos eſtis lux mūdi. R̄ndeo. videm⁹
in coꝛpoꝛalib⁹/ ꝙ quedā lucent et lucem
habent a ſe: vt ſol. quedam v̄o lucent et
lucem habent ab alio: vt luna. Sic etiā
in ſpūalib⁹ vna lux eſt fontalis ⁊ pꝛima
lucens quidē ſed nō illūīnata: que ē de⁹
Alia eſt ſecūdaria ⁊ participata: que ē
in ſanctis. Sancti ergo dicunt̄ lux inq̄n
tum habent lucē quandā ſpūalem: gra⸗
tiā. ſ. ⁊ ſapientiā: ꝑ quā etiam alios illu
minant. Magis ꝓpꝛie tn̄ dicunt̄ lumi⸗
naria. i. vaſa lucis ꝯtentiua. Un̄ ⁊ Joā
nes dicit̄ lucerna Joā. v. Erat ꝙ lux ꝑ
participationē: ⁊ nō erat lux ꝑ eſſentiā.
Oꝛige. Lucerna ardens erat: ſed nō ꝓ⸗
ꝑꝛio igne ſuccenſus: ardebat lucens: ſed
non ꝓpꝛia luce lucebat: ſtella matutina
erat: ſed nō a ſeipo ꝓpꝛiū lumē accepat:
ſed gr̄a ipſius quē ꝑcedebat in eo arde⸗
bat ⁊ fulgebat. Hec ille. (Erat lux ve⸗
ra) Hic agit euāgeliſta de icarnatione
verbi: de quo dicit. (erat lux vera) Eſt
autē ſciēdū ꝙ verum aliquādo diuidit̄
contra falſum/ aliquādo contra figura⸗
le/ aliquādo contra participatū vel par
ticipās. In mūdo ꝙ fuit multiplex lux.
Pꝛima fuit falſa. ſ. ſciētia mūdana: quā
habuerūt phi. de q̄b⁹ dicit̄ ad Rom. j.
Euanuerūt in cogitationib⁹ ſuis. Alia
fuit vera quidē ſed figuralis: vt ſciētia
legis ⁊ ꝓpheraꝝ. Tertia fuit nō falſa ne
q; figuralis/ ſed tn̄ participata/ vt ſciē⸗
tia apoſtoloꝝ. Uerbum igit̄ eſt lux ve⸗
ra/ nō falſa/ neq; figuralis/ neq; partici
pata/ ſed ꝑ eſſentiā ſuam. Item lux ve⸗
ra. i. puriſſima ⁊ clariſſima: que omnia
reſpicit ⁊ nullis inficit̄ ſoꝛdib⁹. Un̄ Au
guſti. ij. li. de liberoarbitrio. Ueritatis
⁊ ſapiētie pulcritudo/ nec peragit̄ tpe/
nec migrat locis/ nec nocte intercipit̄/
nec vmbꝛa includit̄/ nec coꝛpoꝛeis ſenſi
bus ſubiacet. Cernentes ſe mutat i me
lius: a nullo in deteri⁹ cōmutat̄. Hec il
le. Uel vera. i. icōmutabilis: q2 (vt dic̄
Auguſtin⁹) veritas eſt incōmutabilis.
Id em̄ ſolum vere eſt quod icōmutabi
le eſt. Eſt autē notandū/ ꝙ lux coꝛpoꝛa
lis eſt p̄ncipiū ḡnatiōis in iſtis iferioꝛi
bus: quia radius ſolaris ſm Diony. ad
generationē coꝛpoꝛum viſibiliū cōfert:
⁊ ad vitam ipa mouet/ nutrit/ ⁊ auget.
Secundo eſt principiū manifeſtatiōis
omniū viſibiliū. Un̄ ad Eph. v. Om̄e
quod manifeſtat̄ lumen eſt. Un̄ ⁊ om̄is
coloꝛ in lumine. i. per lumen videtur: ſ;
Phm. Tertio eſt principium pulcritu
dinis omniū coꝛpoꝝ. Pulcritudo enim
conſiſtit in debita ꝓpoꝛtione partium:
⁊ claritate decenter ſuꝑfuſa. i. ſm cōue
nientē coloꝛem. Sic etiā lux ſpūalis. i.
diuinum verbum vel diuina ſapientia:
eſt p̄ncipium ⁊ cauſa quare aliq̄d ꝑdu⸗
cit: Ps. Omnia in ſapientia feciſti. Et
quare aliq̄d ſcitur ⁊ manifeſtat̄: ſm illō
Eccl. j. Fons ſapientie verbū dei in ex
celſis. Et quare aliquid decoꝛat̄. Unde
Dionyſi⁹ dicit ꝙ de⁹ dicit̄ pulcritudo
ſicut oīs conſonantie ⁊ claritatis cauſa
(Que illūīnat omnē hominē veniētē in
hunc mundū.) Omne em̄ quod eſt per
participatōeȝ deriuat̄ ab eo quod eſt ꝑ

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

eſſentiā. ſicut omne quod eſt ignitū eſt ignitū, ab aliquo qđ eſt ꝑ eſſentiā ignis Quia ḡ verbū eſt ꝑ eſſentiā lux: oportꝫ ꝙ omne lucens luceat ꝑ eius pticipationē: ⁊ ideo verbū illuminat oēm hominē

Eſt autē notandū ꝙ Origenes hic diſtinguit triplicem mūdū. ſ. ſupiorem: ꝗ eſt ſubſtantiaꝝ imaterialiū. iferiorem: qui eſt corporeoꝝ. ⁊ mediū: qui eſt hoiꝫ ex corpore ⁊ ſpiritu cōpoſitorū. Poteſt autē addi quartus: qui eſt peccatorum rebus mundi fruentiū. de quo quarto dicit̄. j. Joan. ij. Omne quod in mūdo eſt: cōcupiſcentia carnis eſt: aut concupiſcentia oculoꝝ: aut ſuperbia vite. Itē Joan. xvj. Plorabitis et flebitis vos: mūdus autē gaudebit. In primū venit homo ꝑ ꝯtemplationē vel ſpiritualē generationē. In ſecundū ꝑ generationem carnalem. In tertiū viuendo ſm rōnē. In quartū inherēdo creature ꝑ inordinatum amorē. Si ergo quod hic dicit̄ intelligat̄ de aduentu hominis in ꝓmū mundū: ſic pōt dupliciter exponi. Prio ſcꝫ de homie veniēte i ſuperiorē mūdū per baptiſmi regenerationē: et talis illuminat̄ niſi ponat obicē ſeu fictus accedat: quia recipit lumē gratie. ſic exponit Orige. Scđo vt venit in illū ꝑ contemplationē: ſic ꝑ homines intelligunt̄ mentes. Mens em̄ hominis cū ſit principale in eo/ dicit̄ totus homo ſicut rex totū regnū: ⁊ vnūquodqꝫ dicit̄ eſſe illđ quod eſt principale in eo: ſm Phm. ix. Ethicoꝝ. Tūc autē precipue mens a đo illuminat̄: cum aſcendit i ꝯtemplatiōeꝫ diuinoꝝ. ij. ad Coꝝ. iij. Nos autē reuelata facie ⁊c̄. Si autē intelligat̄ de aduentu in ſecundū mūdū/ ſic poteſt exponi tripliciter. Uno modo vt intelligat̄ de illuminatiōe naturali. Omīs em̄ hō qui naſcit̄ in h mundo ab eterna luce recipit lumen intellectus vel rōnis. Alio modo vt intelligat̄ đ gratuita. Omībꝫ em̄ hominibꝫ quātū in ſe eſt/ lumen infundit: ꝗuis nō omnes illud recipiant. Dionyſ. ij. eccl'iaſtice hierar. Semꝑ intellectualibꝫ vultibꝫ: diuinū expanſū eſt lumē: noſtrūqꝫ eſt recipere vł nō recipe de lumine ſibi ꝑſente. ⁊ iſto modo exponit Chryſ. Tertio itē expōnit̄ đ lumine grē: vt ſit accommoda diſtributio: ⁊ ſit ſenſus/ ꝙ ꝑdicta lux illūinat lumine gratie oēs ꝗ illūinant̄. Licet ḡ nō illuminent̄ oēs: tamē nullꝰ illuminat̄ niſi ꝑ hoc lumē. hec aūt eſt expoſitio Auguſtini. Et ponit exemplū đ mgro qui docet omnes pueros ciuitatis: nō qꝛ oēs pueri doceant̄: ſed quia nullꝰ niſi ꝑ ipꝫ docet̄. Si autē intelligat̄ đ aduentu hominis in tertiū mundū: ſic exponit Ambroſiꝰ de viuentibꝫ modo humano rōnabiliter ſic dicens. Illuminat illum ꝗ ad imaginē et ſimilitudinē dei viuit: ꝗ ſe hominē eſſe cognoſcit vt refugiat equrum libidinē: feraꝝ rabiem: lepuſculoꝝ formidinē: vulpiū fraudem: rapinā lupoꝝ. Hec ille. Poteſt etiā exponi đ aduentu in quartū mūdū. ſ. i peccatū. Tales em̄ ceci ſunt/ indigentes lumine nō vt intrēt talē mūdū: ſꝫ vt inde exeant et intrēt ad ꝓmū mūdū vł ad ſcđꝫ vł t'tiū. Ad hos aūt illūinandos ſpūalr chrs venit Mat. ix. Nō veni vocare iuſtos: ſed pctōres ad penitētiā. Sꝫ ſi ꝗ nō illuminant̄ iexcuſabiles ſūt: quia iſta lux vera eſt: ⁊ illuminat ꝗntū eſt de ſe oēm hoieꝫ venientē in hunc mundū. Uñ ad maiorē expreſſionē inexcuſabilitatꝫ coꝝ ꝗ nō illuminant̄/ ſubiungit̄ (in mundo erat) quaſi diceret. Hoc viſibile preſens eis aderat. Poſſet em̄ aliqs dicere. Si lux illuminās eſt: quomō illūinat: cum non oēs illuminent̄ lumie ſuo? Et Rñdet qꝛ debuerāt cognoſcere (Nā in mūdo) .i. in vniuerſitate condita (erat) etiā an̄ incarnatiōeꝫ. ſ. ꝑ ꝑſentiā ſue diuinitatꝫ ⁊ potentiā: regēdo ⁊ gubernādo mūdū nō vt pars mūdi: ſed vt factor eiꝰ. Uñ erat in mūdo vt i ſpeculo ſuo: vt i domo ſua: vt in opere ſuo (Et mūdꝰ ꝑ ipm factus eſt) Hoc dicit̄/ quia iſta eſt cauſa ꝙ in mūdo eſſet: quia mūdꝰ ꝑ ipſum factꝰ eſt. Semꝑ em̄ cauſa debet eſſe ꝯiuncta effectui: ſi eſt cauſa in fieri ⁊ in eſſe. Uł hoc dicit ne aliquis ex hoc ꝙ dixerat lucem eſſe in mūdo crederet/ ꝙ ab et'no in mūdo fuiſſet. Si ei mūdꝰ factꝰ ē poſt-

cꝗ̄.ſ.nō fuit/habꝫ initiū: nec erat lux in mūdo ab eťno:ſꝫ poſtꝗ̄ fact⁹ eſt mōus.

Et notandū eſt ꝙ cū dicit ꝑ ipm / ꝗn ꝗ̄ poſſunt notari rōne hui⁹ ꝓpoſitiōis per.ſ. Identitas oꝑationis in pr̄e ꝛ filio. Diſtinctio ꝑſonalis vtriuſ ꝗ̄. Auctoritas in patre reſpectu filij. Cauſa efficiēs in filio reſpectu facture. ꝛ Cauſa exēplaris. Quāuis autē ſic cog̃ſcere potuerint/ tn̄ noluerīt. Vn̄ ſubdit (Et mūdus) mūdi amatores ſm Grego. et Augu. ꝛ Chry. vel ſm Orige. mūdus .i. hoīes mūdū inhabitātes (eū).ſ. eſſe creatorē ꝛ redēptorē mūdi (nō cog̃uit) cognitiōe ſpeculatiua. qꝛ nec ꝑ ſcp̄te legis ſymbola: nec ꝑ viſibilis creature paradigmata. vt dr̄ Orige. nec cognitiōe ꝓctica: ſiue per affectū. qꝛ cū deū cognouiſſent/ nō ſic deū glorificauerīt. Ro.j.

Et nota ꝙ licꝫ ꝓhi cognouerint deū naturalr̄: tn̄ myſteriū trinitatꝫ ignorauerūt: ꝛ cōſequent̄ ꝟbi ꝑſonam ſimilit̄. Quia ergo in mūdo exiſtens per diuinitatē nō eſt agnitus: ideo (in ꝓpria venit) ꝑ aſſumptiōeꝫ humanitatꝫ: in ꝓpria inꝗ̄ ꝓmo.i. in mūdū ꝗ ab eo factus eſt: ſm Orige. Vel ſcđo in ꝓpria.i. inter iudeos ſm Chryſ. qui fuerūt dei ꝓpl’s peculiaris. ꝛ dn̄r eius ꝓprij rōne electiōis in Abraā: rōne redēptionis ab egypto: rōne datiōis legis: rōne cultus ſpecialis: rōne miſſionis filij/ ꝗ nō eſt miſſus niſi ad oues ꝗ̄ ꝑierāt dom⁹ iſrl̄. Matt. xv. Vel tertio in ꝓpria venit.i. in naturam humanā quā condidit ꝛ aſſumpſit (ꝛ ſui).i. ꝗcunꝗ̄ hoīes ꝗ ſunt ſui creatione (eū nō receperūt) ſcꝫ in carnis infirmitate miraclis coruſcantē: nō receperūt inꝗ̄ per fidē. Vel ſui.i. iudei vel eius cog̃ti eū nō receperūt. ſic Meſſiā ꝛ creatorē ſuū: imo offenderūt / eiecerīt ꝛ occiderūt: ſm Chry. Vel non receperunt ꝑ amorē: quia gr̄e obicē poſuerūt. Quia tn̄ nō oēs eū repulerūt: ſed ꝗdaꝫ receperunt per fidem ꝛ amorē: ſubdit̄. (Quotꝗ̄t aūt).i. oēs cuiuſcūꝗ̄ ſexus/ vel cōditiōis/ vel etatis/ vel ſtatus/ vel gentis: ꝗ receperūt eum) ſcꝫ intellectu ꝑ fideꝫ: ꝛ in affectu ꝑ amorē (dedit eis poteſtatem filios dei fieri) Ad cuius euidentiā ſciendū eſt/ ꝙ filij dei dicunt̄ aliꝗ per aſſilātionē ad deum. Eſt autē triplex aſſimilatō ſpiritualis hoīs ad deū. Una ꝗdem eſt in ꝓſenti vita ꝑ infuſionē gratie: qua adoptamur in dei filios. ad Rom. viij. Nō accepiſtis ſpiritū ſeruitutis iterū in timore ꝛc̄. Alia eſt per opeꝝ ꝑfectionē. Matth. v. Diligite inimicos veſtros; benefacite his qui oderūt vos: vt ſitis filij patris vr̄i. Alia eſt ꝑ adoptionē gl̄ie que ꝑficit̄ in beatis / ꝛ ꝗ̄tum ad aīam. quia vt dr̄.j. Joan.iij. Cum apparuerit / ſimiles ei erimus: quia videbim⁹ eum ſicuti eſt. Et ꝗ̄tum ad corpus: qꝛ reformabit corpus humilitatꝫ noſtre: ad Phil̄.iij. Si ergo loquamur de poteſtate qua ꝗs poteſt fieri dei filius per gl̄iam ꝛ ꝑfectas oꝑationes: iſta ꝟba non habēt difficultatem: quia iſta poteſtas eſt gratia qua habita poteſt facere homo oꝑa meritoria: ꝛ conſequenter adipiſci gl̄iam. Si vero loquamur de filiatione per gr̄am inſurgit dubitatio: quia gr̄a non eſt in noſtra ptāte. vt videt̄ loquēdo de poteſtate nature. loquēdo autē de poteſtate gr̄e / tunc hoc ipm quod eſt habere talem ptātem: ſcꝫ gr̄am eſt eſſe filios dei. Ideo dicendū eſt ꝙ iuſtificatio ꝑ gr̄am que fit in adultis: reꝗrit motū liberi arbitrij ꝛ ꝯſenſus. Et ꝗa in ptāte hoīs eſt vt ꝯſentiat: ideo dedit eis ptātem filios dei fieri. Dedit igit̄ ptātem ſuſcipiendi gr̄am dupl̄r. Uno mō gr̄am ꝓparando ꝛ hoībus ꝓponendo: ſic qui facit librū/ ꝛ ꝓponit homī ad legendū: dicit̄ dare poteſtatē legendi. Gr̄a aūt eſt facta ꝑ chr̄m ꝛ nobis ꝓpoſita: non q̄ſi ſeorſum ab aīa chr̄s gr̄am creauerit/ cū ſit accidēs qđ in ſubſtātia creat̄/ vel poti⁹ cōcreat̄: ſed quia inſtituit ſacramēta ꝗbus gr̄a in nobis fit. Vn̄ gr̄am fec̄ duplicit̄. Primo q̄ſi remouendo ꝓhibens: id eſt placādo deū. ſicut medicina facit ſanū que remouet malos humores. Et ſecundo fecit eam in ſua cauſa. id eſt in ſacramentis. Alio modo mouendo liberum arbitrium ad ſuſceptioneꝫ gratie. Iuxta illud Threñ. vlti. Conuerte nos domine ad te ꝛ cōuertemur: quaſi

dicat ipa oblata bõa recipe nõ valem⁹
niſi ea recipe largiatꝫ. Iſta prãs nõ eſt
ipa grã gratũ faciẽs: ſed eſt inuitatio ꝛ
motio: ſeu vt ita dicã adiuuatio ad gra
tiã ꝯſeqndã. Iſta aũt duo ds oibꝫ ꝗtũ
in ſe fuit exhibuit: ſed qdam nõ cõſenſe
runt motiõi diuine. Vñ dt Chryſ. Nõ
dic euãgeliſta: fecit eos filios. qꝛ opus
eſt ſtudio nr̃o. hec ille. (Dedit ꝗ eis po
teſtatẽ filios dei fieri) ꝑ grãm adoptio
nis: qd eſt magne dignitatꝫ. j. Ioã. iij.
Videre qlem charitatẽ ꝛc. Itẽ magne
vtilitatꝫ. qꝛ ſi filij ꝛ heredes Rom. viij.
(his q credũt in noĩe ei⁹). i. in re ꝛ ꝟtu
te nois eius qd eſt emanuel: ſm glo. ſcꝫ
his q credũt chr̃m eſſe verũ deũ ꝛ verũ
hoiem. His inꝗ data eſt hec poteſtas.
Et lꝫ ſint mlti alij articli qs opꝫ crede
re: iſte tñ ſpẽaliter fac filios dei. Cõgru
um em̃ eſt/ vt q credũt filiũ dei eſſe fili
um hois. ipi ꝓpter dignitatẽ ſue nature
quã in illo adorant/ fiant filij dei ꝑ ado
ptionẽ (Qui nõ ex ſanguinibꝫ) ſupple
nati ſũt filij ꝑ adoptõꝫ. Grãmatice aũt
loquẽdo ſanguis nõ habꝫ plẽ: plr tñ dt
ex ſanguinibꝫ: qꝛ in greco hꝫ plurale. vl
vt oñdat ꝙ plura ꝯcurrũt materialit. i.
plura materialia ad generatõeꝫ carna-
lem. Cõcurrit em̃ ſemen maris ꝛ femi
ne: licꝫ vnũ hoꝝ ſm phm ſit materia ex
qua fit ples. ſ. ſemẽ/ vel ſanguis femie.
aliud aũt licꝫ ſit qd matiale: tñ non eſt
cauſa matialis: ſed eſt cauſa efficiens ꝓ
xima. Vñ in hoc oñdit ꝙ ſpũalis filia-
tio nõ cõuenit cũ carnali in cauſa mate
riali: ꝛ ꝯñter ꝙ neqꝫ i cauſa motiua: cuꝫ
ſubiũgit (neqꝫ ex volũtate carnis) Au
gu. i. ex ꝯcupia mlieris/ q dꝫ eſſe ſubie-
cta hoi ſicut caro ſpũi. Et dꝛ mlier ſm
aliqs caro. qꝛ ꝑma. i. Eua formata eſt
de carne. i. coſta viri. Ge. ij. (neqꝫ ex vo
luntate viri) id eſt ex ꝯcupiſcẽtia virili.
Orige. Carnis noie femineũ: viri ꝟo
noie maſculinũ deſiguit habituꝫ. Hec
ille. Appetitũ ꝟo oẽm vocat volũtatẽ.
Et iſto modo ꝯcupia carnalis tam viri
ꝗ mlieris dꝛ volũtas. Scũs Tho. aũt
vult ꝙ ꝑ hec duo intelligant duo ꝑnci-
pia ſeu motiua ad carnalẽ generatõem
q ſũt volũtas: ꝛ appetitus ſenſitiu⁹: qꝛ

ꝑmus dicit volũtas viri: ꝛ ſcds volun-
tas carnis. Sꝫ ſiue ſic/ ſiue ſic itelligat
ex his non naſcimur filij dei: ſic neqꝫ ex
ſanguibꝫ (ſed ex deo nati ſũt) id eſt di-
uina ꝟtute ꝛ opatione. Vñ ly ex: nõ dt
cãm materialẽ: ſed effectiuã q eſt diui-
na ꝟtus: filios dei efficiens ꝑ baptiſmi
regñationẽ: ꝑ fidẽ ꝛ internã inſpiraõeꝫ
Vl dt cãm exẽplarẽ. i. ex deo nati ſunt
ꝑ imitationeꝫ. Sic em̃ dic. ſ. Tho. ly a:
denotat ſꝑ cãm mouentẽ: ꝛ intellige qñ
dt cãm ꝛ non ꝑncipiũ motus. Et ly de:
cauſam materialẽ ꝛ effectiuã cõſuſtan-
tialem. quia dicim⁹ fabrũ facere cultel
lum de ferro: ꝛ pr̃em generare filiũ de
ſeipo: quia ſcꝫ aliqd ſui cõcurrit aliquo
modo ad generationẽ filij. Et ly ex: cau
ſam materialẽ ꝛ efficientẽ: nõ tñ cõſub-
ſtantialẽ: ꝛ intellige neceſſario: licꝫ ali-
quãdo eam poſſit dicere: quia fili⁹ dei
proceſſit ex patre. Igitur viri iuſti di-
cunt nati ex deo: quia nõ ſunt de ei⁹ ſub
ſtantia: ſed de filio naturali ſingularit
dicit ꝙ de deo pr̃e natus eſt. Hec ex il-
lo. Ex his aũt ꝟbis arguunt heretici ꝙ
generatio hoim nõ ſit a deo. Naꝫ vt di
cunt filij dei non naſcunt ex ſanguinibꝫ
id eſt ex cõmixtiõe ſeminis matialis et
femine: ſed filij diaboli. Ex hoc autẽ ar
guunt cõſequent ꝙ matrimoniũ ſit pec
catũ. Sed error iſte ꝓcedit ex manife-
ſta ignorãtia. Ioãnes em̃ fac diſtinctio
nem int carnalẽ ꝛ ſpũalem gñatõem: vt
ꝑferat ſpũaleꝫ carnali: quia ſpũalis eſt
a deo imediate. carnalis ꝟo mediante
cõmixtione maris et femine. Nõ aũt ſe
quit ꝙ ſi ſint iſte due gñationes alio et
alio modo: ꝙ ꝓpt hoc vna ſit a deo/ alia
a diabolo: ſꝫ vtraqꝫ eſt a deo: vna tñ im
mediate: alia ꝟo mediãtibꝫ cauſis ſecũ-
dis: id eſt maſculo et femina/ qbꝫ deus
ꝟtutem generatiuã cõtulit ꝛ cõſeruat.
(Et ꝟbum caro factuꝫ eſt) Hic docet
euangeliſta modũ quo ꝟbum venit ad
nos ne alicui incredibile videret ꝙ nos
ſum⁹ effecti filij dei. Origeñ. Si filius
dei factus eſt homo: quid mirũ ſi homo
credẽs in filiũ dei: filius dei futurus
ſit: hec ille. Verbũ ergo qd erat in ꝑn-
cipio apd deũ (caro factuꝫ eſt) id eſt ve

tus hō ꝑ ſynecdochen. Vł ſm Chryſ.
ſubiūgit(ꝛ ꝟbū caro factū ē) Ad oſten
dendū ꝙ ꝟbū hʒ ptātē:vt det ptātē fi-
lios dei fieri. Sʒ cū ꝟbū dei ſit icōmu-
tabile:quō pōt i eo intelligi aliq̄ factio
vt dicat caro factū: Ad h̄ dī ꝙ dʒ ſic ex
poni lr̄a(Verbū caro factū ē) .i. factū ē
vt ꝟbū eſſet caro ſeu verꝰ hō:nō qꝛ dei
tas ſit ꝯuerſa i hūanitatē/vł ecōuerſo.
ſed qꝛ deitas traxit hūanitatē ad ꝑtici-
patōeʒ ſui eē. ſic ꝛ aīa trahit cibū dādō
ei eſſe hūanū. inq̄ntū fac cibū eſſe carnē
hūanā vł os ꝛ hmōi. Vel ꝟbū caro fa-
ctū ē. i. carnē aſſūpſit:ſic hō fit albꝰ ꝑ aſ-
ſūptionē albedinis. Verbū igit caro fa
ctū ē:nō ꝑ ſui mutatiōeʒ:ſʒ ꝑ carnis aſ-
ſūptiōeʒ:ita ꝙ factio nō ponit mutatio
nē i ꝟbo:ſʒ i aſſūpta natura. Dī em̄ ver
bū caro factū ꝑ vnionē ad carnem:vnio
aūt ē relatio:relatiōes aūt nouit dicte d̄
deo ꝑ reſpectū ad creaturas nō iportāt
mutatiōeʒ ex ꝑte dei:ſʒ ex ꝑte creature
nouo mō ſe habētꝭ ad deū (Et hitauit i
nob). i. i nr̄a natura:ſm Chryſ. ꝛ Hila.
ſcʒ habitu inuētꝰ vt hō. Et in h̄ notant
tria. Pmo diuie ꝛ hūane nature diſtin-
ctio ꝑ h̄ ꝙ dī:in nob. i. in natura noſtra.
Qd̄ em̄ inhabitat aliq̄d diſtinguit ab
eo qd̄ inhabitat. Sʒ ꝟbū diuinū inha-
bitat naturā hūanā in chr̄o:qꝛ i ipo ha-
bitat plenitudo diuitatꝭ corꝑalr. Col.
ij. Ergo natura ꝟbi ſm quā ē deꝰ rema
net diſtincta a natura hūana/ſm quā ē
hō. Et i h̄ excludit error coꝝ q̄ dixerūt
aliq̄d ꝟbi i carnē ꝯuerſū. ſic cū ex fari-
na fit panis:ꝛ ꝯn̄t naturas eē ꝑmixtas.
Et coꝝ q̄ dixerūt naturā diuinā ꝯuer-
ſam i hūanā. Cū em̄ credamꝰ aīam icor
poreā vniri corꝑi:ita ꝙ ex his fiat vere
vnū:ſilr credere demꝰ ſubaʒ diuinā in-
corporeā vniri aīe ꝛ carni:ita ꝙ ex tribꝰ
ſubſtātijs. ſ. deitate:aīa ꝛ carne ſit vnꝰ
chr̄s. ita tn̄ ꝙ nec natura diuitatꝭ ꝯūſa ſit
i aīaʒ vł carnē:nec ecōuerſo. ſic nec caro
i aīaʒ/ne ꝗ aīa i carnē ꝯuertit/nec am-
be nature itelligant ꝯſtituere vnū triū
diſtictū ab vtriſqꝫ. Scd̄o notat natu-
re diuie imutatio i h̄ qd̄ dī. ꝛ habita-
uit:qꝛ hitare dī ab habitu ſm aliquos.
Vel ſaltē iſta habitatio fuit ꝑ h̄ ꝙ ha-
bitu eſt chr̄s inuentꝰ vt hō. Habitꝰ aūt
nō mutat habentē/ſʒ ecōuerſo. qꝛ habi-
tus ꝑticipat formā habētꝭ:ꝛ nō ecōuer-
ſo. Sic q̄dāmō ſe habet i iſta btā vniōe
ꝟbi ad naturā hūanā. Ipſa em̄ eleuat
ad participādū eſſe ſuppoſiti etni. ipſo
tn̄ ſuppoſito immutabili ꝑmanēte oī-
no. Tertio notat vnionis ꝑpetuitas.
per hoc ꝙ dicitur:et habitauit i nobis.
Semꝑ em̄(vt dic Chryſ.) filꝰ dei h̄ ta
bernaculū ihabitauit:ita ꝙ etiā i mor-
tis triduo ꝟbū diuinū remanſit ꝑſona-
liter vnitū illi btē aīe exiſtēti in iferno:
ꝛ etiā corꝑi iacenti i ſepulcro. Nūꝗ ei
ꝟbū diuinū reliq̄t ſubſtātiales ꝑtes hu
mane nature. Vel habitauit i nob. i. in
ter nos aplos familiarit ꝯūſatꝰ ē. Qd̄
ſō addit:vt oñdat mirabil ꝯdeſcēſio fi
lij dei ad hoies int q̄s ſic cōuerſatꝰ ē:vt
videret q̄ſi vnꝰ ex ill. Nō ſolū ei voluit
hoibꝰ aſſimilari i natura:ſʒ etiā i ꝯuer-
ſatiōe ꝛ familiari ꝯuictu:abſqꝫ tn̄ pctō:
vt ſic hoies dulcedie ſue ꝯuerſatōis al-
lecti ad ipm ꝯuerterent. Eſt aūt circa
illā ſniaʒ:ꝟbū caro factū ē:mltiplex er
ror deuitādꝰ ſm diuſas ſcꝑturas:ꝛ fidl
chr̄iane ſniam. Pmꝰ ē Euticetꝭ:q̄ di-
xit diuinā ꝛ hūanā naturā ſic i chr̄o fu-
iſſe cōmixtas:vt eadē fuerit natura dei
ꝛ hois:acſi ꝟbū vel aliq̄d eiꝰ ſit ꝯuerſū
in carnē ꝛ non aſſūpſerit carnē. ꝯ illud.
Ego deꝰ ꝛ nō mutor. Malach. iij. Se
cundꝰ ē Arrij. q̄ lʒ nō crediderit ꝟbū in
carnē mutatū/ſʒ ꝙ eā aſſumpſerit:tn̄ di
xit ꝙ aſſūpſit carnē ſine aīa/loco cuius
aīe ibi erat ꝟbū. ꝯ illd̄ Mat. xxvj. Tri
ſtis ē aīa mea ꝛc. Tertiꝰ fuit Appolli-
narꝭ:q̄ dixit ꝟbū aſſūpſiſſe aīam/ſʒ ſen-
ſitiuā tm̄ ꝛ nō itellectiuā:loco cuiꝰ i cor
pore chr̄i dixit eē ꝟbū. ꝯ illd̄ Mat. viij.
Miratꝰ ē Jeſus:qd̄ nec i diuitate/nec
in aīa ſenſitiua/nec i carne chr̄i iueniri
pōt. Iſte aliq̄n ſecutꝰ eſt Arriū:ſed ꝓpt
auctoritates coactꝰ ē i chr̄o aliquā aīaʒ
ponere. Preterea chr̄s ſʒ hoc nō aſſum
pſiſſet carnē humanā:quia ſicut nō eſt
caro ſine aīa:ita nō eſt caro humana ſi-
ne aīa hūana:q̄ eſt intellectiua. Sʒ con
tra. Si ei aſſumpſit carnē ſic animatā:
quare euāgeliſta mētionē nō fac d̄ aīe

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ma intellectiua. Rñdeo. Prio vt oſtēde
ret ꝟitatem incarnatiōis: ꝯ manicheos
dicētes ꝟbū aſſumpſiſſe carnē phātaſti
cam tm̄. Scd̄o vt oſtēderet maiorē di/
gnatiōez dei aſſumēt, nō ſolū aiaz rōna
le: verū etiā carnem magis a ſe diſtantē.
Tertio vt oſtēderet ꝟitatē ꝛ ſinglaritā
tē vniōis i chr̄o: qꝛ i alijs hoib⁹ vnit᷑ de⁹
q̄ntū ad aiam ſolū. Quarto vt oñderet
ꝯgruitatē hūane reparatiōis: qꝛ hō per
carnē infirmabat᷑. Sed ꝯtra. Si ꝟbuz
caro factū eſt: qꝛ carnē aſſūpſit: q̄re ñ di
xit euāgeliſta: ꝟbū carnē aſſūpſit: ſꝫ ca/
ro factū eſt? Rñdeo. vt excluderet erro
rem Neſtorij dicētꝫ in chr̄o fuiſſe duas
pſonas / ꝛ duos filios. ſ. dei ꝛ ꝟginis: q̇
ſi eēt ver⁹: falſa eēꝫ hec / de⁹ fact⁹ ē hō:
qꝛ īpoſſibile eſt alteꝝ duoꝝ ſingulariū
diuerſoꝝ ſuppoſito predicari de altero.
ꝛ iſte ē q̄rt⁹ error. Quint⁹ ē coꝝ q̇ nō i/
telligētes modū icarnatiōis, dixerūt in
chr̄o eſſe q̇dē vnam pſonā dei et hoīs: ſꝫ
duas hypoſtaſes vel duo ſuppoſita: ſcꝫ
hūanū tpale: ꝛ diuinū eternū. Sꝫ ſm̄ h̄
iſta ſaluari nō pōt / de⁹ fact⁹ eſt homo: ꝛ
iſta / homo fact⁹ eſt de⁹. ꝛ iō hec opinio
dānata eſt i q̇nto ꝯcilio (Et vidim⁹ ꝛc̄)
Hic euāgeliſta declarat diuini ꝟbi ex/
cellentiā. Cōtinuat᷑ aūt iſta ps ad p̄ce/
dētia: vt ſit q̄ſi argumētū ei⁹ qḋ dixerat
ꝟbū caro factū eſt. q. d. Ex h̄ ſcio ꝙ ꝟ/
bū dei eſt incarnatū: qꝛ ego et alij apl'i
(vidim⁹ gl'iam ei⁹.) Cū aūt de q̇buſdā
hoib⁹ legit᷑ ꝙ apparuerūt gl'ioſi: ſicut d̄
Moyſe dr̄ Exo. xxxiiij. ꝙ facta eſt faci
es ei⁹ ſplendida: vel cornuta ſm̄ aliam
lrām. poſſet aliq̇s dicere ꝙ ex h̄ non pōt
argui ꝙ ille hō fuerit fili⁹ dei / qꝛ gl'ioſ⁹
apparuit. ideo ſubiūgit᷑ (gl'iam q̄ſi vni/
geniti a patre.) acſi dicat. Gl'ia ei⁹ non
eſt quaſi angeli / vl' moyſi / vel helie / aut
heliſei / ſed q̄ſi vnigeniti. Eſt āt hec glo
ria quā Joānes ꝛ q̇dā alij viderūt / ſin/
gularꝫ: ꝛ ei⁹ ſinglaritas ꝯſiſtit in q̄tu/
or. Prio i teſtimonio pr̄is: qḋ reddidit
filio in mōte thabor. Scd̄o i ſubiectiōe
angeloꝝ miniſtrātiū ſibi Matt. iiij. cū
ante hoies eſſent angelis ſubiecti. Ter
tio in obediētia toti⁹ nature. Mat. ix.
Qualis eſt hic: q̇a mare ꝛ venti obedi

unt ei. Quarto in mō docendi vel ope/
randi: qꝛ loquebat᷑ tanq̄ꝫ dn̄s ꝛ ptātem
habēs Mat. v. Ego aūt dico vob. Vn̄
in fine illi⁹ ſmōis dicit᷑ ꝙ erat docens:
q̄ſi poteſtatē habens. Moyſes aūt di/
cebat. Hec dicit dn̄s. Itē faciebat ꝓpa
auctoritate miracula. Mat. j. Quenā
eſt hec noua doctrina: qꝛ ſpiritib⁹ ꝛc̄. Il
lud aūt quaſi nō eſt nota ſimilitudis: ſꝫ
eſt expreſſiuū veritatis. Et eſt ſimile ſꝫ
Chryſ. ſic ſi aliq̇s vidiſſet regē cū mul/
tiplici gl'ia incedentē: ꝛ interrogat⁹ ab
aliquo qualis rex fuiſſet: volens totam
illam multiplicez gl'iam breuiter apire
vnicō ſermōe explicaret dicēs / ꝙ ipe in
cederet ſicut rex. i. ſic regem decebat.
Et ita fac̄ euāgeliſta de ꝟbo icarnato:
qꝛ nō valens gloriā ei⁹ exprimere dicit
eam fuiſſe quaſi vnigeniti. i. ſicut dece/
bat vnigenitū dei patrꝫ. acſi dicat. Ita
vidim⁹ eum ſanctitate vite pollere: do
ctrina p̄clara ꝛ gl'ioſiſſimis miracul' co
ruſcare: ſic in morte ſua celeſtia corpora
imutare: ſic victorioſe a mortuis reſur/
gere: ſic mirabil'r ad celos / imo ſup oēs
celos ſua ꝟtute ꝯſcendere: ſic deniqꝫ in
miſſiōe ſpūſſcti corda diſcipuloꝝ plena
cognitiōe ꝟitatꝫ illuſtrare: vt null⁹ niſi
inſan⁹ dubitare poſſit ip̄m fuiſſe veꝝ fi
liū dei: vnigenitū ſinglari et ineffabili
gl'ia decoratū. Vn̄ ſubiungit adhuc de
iſta gl'ia dicēs. Vidim⁹ inquā (Plenuz
grē ꝛ ꝟitatis) Qḋ exponit᷑ p̄mo ſm̄ Be
dam ꝛ Orig. ſic. Plenū grē q̄ntū ad hu
manitatē: ꝛ ꝟitatis q̄ntū ad diuinitatē
que eſt ꝟitas prima ꝛ puriſſima. Scd̄o
ſic. Plenū gratie in affectu: qꝛ plenus fu
it chariſmatib⁹ ſpūſſcti ꝛ ꝟitatis intel/
lectu: quia ab inſtanti conceptionis ha
buit ſcientiā diuinā ꝛ humanā. Vl' ple
nū gratie: vt remittat peccata: ꝛ verita
tis: vt impleat ꝓmiſſa. Vel poſſunt q̄r/
to ſm̄ ſcm̄ Thomā iſta verba exponi d̄
vniōe pſonali humane nature ad verbū
diuinum: ꝛ de pfectiōe anime eius ꝛ de
capitis dignitate. Quantū em̄ ad pri/
mum fuit chriſtus plenus gratia. Ad h̄
enim alicui datur gratia: vt vniatur dō
per illam. Tunc ergo aliquis gratia
plen⁹ eſt: quādo perfectiſſime deo vni/

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tur. In chr̄o aūt eſt vnita hūana natu/
ra nature diuine/in vnitate ſuppoſiti.
Et ideo eſt inuenire ibi plenā ⁊ ꝑfectā
ꝯiunctionez ad deū: quia talis fuit illa
vnio vt om̄es act⁹ tam diuine/ꝙ huma
ne nature eſſent act⁹ eiuſdem ſuppoſiti
ſeu ꝑſone. Fuit ergo plen⁹ grā chr̄s ſm
humanitatē: inquātum hoc ſingulare do
num ex mera grā nullis ꝑcedentib⁹ me
ritis accepit: vt eſſet illa natura in ꝑſo/
na filij dei. Fuit etiā plen⁹ ꝟitate: quia
humana natura in chr̄o ꝑuenit ad ipaz
ꝟitatez diuinā rōne vnionis ꝑſonalis:
ita vt veracit̄ dicat̄ ꝙ ille hō demōſtra
to chr̄o eſt ꝟitas ꝑma. Vn̄ dr̄ Col.ij.ꝙ
in ipo ſt om̄es theſauri ſapiētie ⁊ ſcien
tie dei abſcōditi. Nec mirum: q̄z vt ibi
poſt pauca ſubdit̄: In ipo habitat ple/
nitudo diuinitat̄ corꝑaliter. Et ſilr̄ ꝙ
tum ad ſc̄dm fuit plen⁹ grā inꝙtū eius
aīa fuit plena grā: q̄z oīa dona ſpūſſcti
accepit abſq̄ mēſura. Joan.iij. Nō eni
ad menſurā dat deus ſpiritū. Et ſic dr̄
Augu. ſicut in ſingulis mēbris corꝑis
eſt vnus ſenſus cōmunis.i.tactus.in ca
pite ꝟo ſunt oēs: ita om̄s grē ſunt ſupa
bundant̄ in capite chr̄o: in alijs ꝟo ſan/
ctis eſt vnū cōmune donū gratuitū: id
eſt charitas: in diuerſis ꝟo ſunt diuer/
ſa ſpecialia: q̄z diuiſiones gratiaꝝ ſunt
.j.ad Cor.xij. Et plenus ꝟitate: q̄z ei⁹
aīa ꝑcioſa aliq̄ modo cognouit oēm ve
ritatē ⁊ ſcientiā. Unde dixit ei Petrus
Domine/tu om̄ia ſcis. Joā.vlt. Quā/
tum etiā ad tertiū inꝙtum eſt caput ec
cleſie dicit̄ plenus grā: inꝙtū fec grām
iuſtificādo/qđ lex non poterat: vt patz
Rom.viij. Fecit etiā ꝟitatez inꝙtū fi/
guras legis/⁊ patrū ꝓmiſſiones adim
pleuit. Itē dicit̄ plenus gratia: q̄z ipam
in nos ꝗcioſis ꝟbis effudit dicēdo Lu.
xxj. Om̄is ppl̄s manicabat.i.mane ve
nire ſtudebat ⁊c̄. Et ꝟitate: quia nō do
cebat in figuris ⁊ enigmate: ſed in veri
tate ⁊ aperte. Hec ex illo.

Dn̄ica infra octauā natiuita/
tis dn̄i. Text⁹ euāgelij. Lu.ij.c.

ERant ioſeph et Maria
mater ieſu mirantes ſu
per his que dicebant̄ de
illo. Et bn̄dixit illis ſy/
meon: ⁊ dixit ad Mariā mr̄em
eius. Ecce poſitus eſt hic in ru
inam et in reſurrectionez mul/
torū in iſrael: et in ſignū cui cō/
tradicet̄. Et tuāipius aīam per
tranſibit gladius: vt reuelent̄
ex multis cordib⁹ cogitatiōes.
Et erat Anna propheti ſſa filia
Phanuel: de tribu Aſer. Hec ꝓ
ceſſerat in diebus multis: ⁊ vi/
xerat cum viro ſuo annis ſeptē
a virginitate ſua. Et hec vidua
erat vſq̄ ad ānos octogintaq̄t/
tuor: que nō diſcedebat de tem
plo ieiunijs ⁊ obſecrationibus
ſuiens nocte ac die. Et hec ipa
hora ſupueniens confitebat̄ do
mino: et loquebat̄ de illo om̄ib⁹
qui expectabāt redēptionē iſrl̄.
Et vt perfecerunt om̄ia ſm le/
gem domini: reuerſi ſunt in ga
lileam in ciuitatem ſuam Naza
reth. Puer aūt creſcebat ⁊ con/
fortabat̄ plenus ſapientia. Et
gratia dei erat cū illo.

ERant ioſeph ⁊ ma/
ria mater Jeſu mirantes ⁊c̄.
Luc.ij. In p̄ſenti euangelio
tangunt̄ tria puncta: que ſūt
Prenūciatio: cōfirmatio: ⁊ cōſūmatio.
Quantū ad ꝑmū lr̄aliter ſciendū eſt:
ꝙ ea que in p̄ſenti euāgelio dicunt̄/ſūt
facta quādo beata ꝟgo poſt partū ⁊ cir
cūciſionem filij in die ſue purificatiōis
iuit ad templū: ⁊ Symeon accepit chr̄i
ſtum in brachijs ſuis. Dicit ergo ſctūs
Lucas (Erāt pater eius ⁊ mat̄) Sciē
dum eſt ſm Bedā ꝙ Joſeph dictus eſt
pater chr̄i: quia ita erat cōmunis fama
non quia vere ita eſſet. ſm Aug. ꝟo in
li. de bono cōiug. hoc ideo eſt: q̄z ioſeph

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN